PRITARTA
Vilniaus rajono savivaldybės mero
2025 m. ..... d. potvarkiu Nr.

PATVIRTINTA
Vilniaus r. Nemenčinės vaikų
lopšelio-darželio „100 spalvų“
2025 m. ..... d. įsakymu Nr. VI-

VILNIAUS R. NEMENČINĖS VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „100 SPALVŲ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PROGRAMA „IEŠKOME, ATRANDAME, TYRINĖJAME“

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus r. Nemenčinės vaikų lopšelio-darželio „100 spalvų“ (toliau – vaikų lopšelis-darželis) ikimokyklinio ugdymo programos (toliau – Programa) paskirtis yra pateikti esminius susitarimus dėl vaikų nuo 1 iki 5(6) metų ugdymo(si) siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą.

2. Programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 patvirtintomis „Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis“, atsižvelgiant į rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogui „Žaismė ir atradimai“ (2021). Programoje pateikiamos kryptys, apimančios požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi vaikystėje; ikimokyklinio ugdymo(si) tikslą, vaikų pasiekimų sritis; visuminį, įtraukų, žaidimu ir patirtine veikla grindžiamą ugdymo(si) procesą; ugdymo(si) kontekstus, ugdymo(si) sritis; vaikų ugdymosi pažangos stebėseną.

3. **Informacija apie darželį.** Vaikų lopšelyje-darželyje „100 spalvų“ yra 10 grupių (lietuvių, lenkų, rusų ugdomąja kalba) ir 2 grupės (lietuvių, lenkų ugdomąja kalba) vaikų lopšelio-darželio skyriaus Rudausių daugiafunkciame centre. Dauguma ugdytinių auga palankioje socialinėje aplinkoje, yra aprūpinti ir turi pakankamos ugdymosi motyvacijos. Čia tenkinami įvairūs vaikų poreikiai. Ugdymas personalizuojamas pagal kiekvieno vaiko individualius poreikius. Bendrojo ugdymo grupėse, pritaikant ar individualizuojant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, integruotai ugdomi specialiųjų poreikių vaikai, turintys nedidelių, vidutinių, didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.

Siekiant sėkmingos vaikų socializacijos ir integracijos visuomenėje, ugdytiniams sudaromos sąlygos rinktis veiklą pagal pomėgius ir gebėjimus, lavėti pagal kiekvieno prigimtines galias. Darželyje įgyvendinamos tarptautinės socialinių emocinių įgūdžių ugdymo programos

„Kimochis“ ir „Zipis“. Tautinių mažumų vaikams sudarytos galimybės mokytis lietuvių kalbos kiekvieną dieną.

Vaikų lopšelis-darželis pripažintas sveikatą stiprinančia mokykla. Ugdytiniai nuolat stiprina savo fizinę sveikatą aktyviai dalyvaudami sveikatos stiprinimo programos veiklose.

4. **Ugdymą(si) grindžiančios vertybės.** Ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama sociokultūrine teorija ir, atsižvelgiant į šių dienų švietimo aktualijas, atsakingai atsirinktais biheviorizmo bei konstruktyvizmo teorinių prieigų elementais. Ikimokyklinio ugdymo pagrindas yra visuminis ugdymas(is), kuris lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencialių galių plėtojimąsi. Siekiant įtraukaus, visiems vaikams prieinamo ir sėkmingo ugdymosi, Programa grindžiama universalaus dizaino mokymuisi prieiga. Žaidimas – svarbiausias vaiko raidos šaltinis ir pagrindinė veikla. Nauja ir aktuali Programoje ugdymo(si) aplinkos modeliavimo kryptis – vaikų ugdymo(si) kontekstų kūrimas. Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas joms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria ugdymo(si) kontekstus vaikų individualumui skleistis. Vaikų ugdymas(is) – savivaldus, patirtinis mokymasis, savarankiškas tyrinėjimas, eksperimentavimas, mąstymo struktūrų ir savo žinių apie pasaulį kūrimas. Mokytojas – nuolat stebintis, pats besimokantis drauge su vaikais, kuria naujas patirtis generuojančias aplinkas, atsižvelgdamas į vaikų poreikius, iš dalies vaikų ugdymą(si) ir elgesį modeliuoja savo pavyzdžiu, motyvuoja bei pastiprina. Programos turinio pamatinės vertybės – vaiko orumas, jo gerovė, saviraiškos laisvė, lygiavertis dalyvavimas, lygiateisiškumas ir teisingumas, pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei, bendruomeniškumas, pilietiškumas, kultūrinis tapatumas.

5**. Vaikų poreikiai.** Ikimokyklinio amžiaus vaikai yra aktyvūs atradėjai, kurių pasaulio suvokimas konstruojamas pagal jutiminį patyrimą – ką jie aplink save mato, girdi, ragauja, liečia, užuodžia. Jie labai smalsūs, daug klausinėja, pilni energijos, nori žaisti, mokytis, bėgioti, kuo daugiau sužinoti ir patirti. Ikimokyklinukų ugdymas turi nepaprastai didelę įtaką vaiko savęs pažinimui, santykių su aplinkiniais ir gebėjimų pažinti pasaulį formavimuisi. Siekiant kokybiško ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) labai svarbu užtikrinti jų emocinį ir fizinį saugumą, suteikti galimybę veikti raidą skatinančioje aplinkoje ir jaustis bendruomenės nariais, patenkinant ugdytinių smalsumą, atsižvelgiant į kiekvieno individualumą, daugiakalbės aplinkos ypatumus. Programa kuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

5.1. **saugumo poreikis** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti pagalbos, išmokimas pačiam pasirūpinti savo bei kitų saugumu;

5.2. **žaidimo poreikis** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių kuriant vaikų kultūrą. Žaidimas pripažįstamas kaip savarankiškos vaikų veiklos unikali vertė, o suaugusieji, nuolat stebėdami ir jautriai įsitraukdami, padeda vaikams ugdytis žaidimo gebėjimus;

5.3. **draugysčių poreikis** – jausti bendrumą, priėmimą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą ir artumą, kuriami ugdymo(si) kontekstai, skatinantys tyrinėti ir atrasti, kaip būti ir veikti drauge;

5.4. **komunikavimo poreikis** – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis ir žodžiu, ir gestais, kitomis nežodinėmis priemonėmis (piešiniu, muzikos kūriniu). Sudaromos sąlygos įvairioms komunikavimo priemonėms su vaikais ir suaugusiais išbandyti ir atrasti pagarbaus ir veiksmingo bendravimo pagrindus;

5.5. **pažinimo džiaugsmo poreikis** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškintis, kurti ir išbandyti, džiaugtis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Įgytų patirčių pagalba vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

5.6. **kūrybinės raiškos poreikis** – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriami spontaniški ir kryptingi ugdymo(si) kontekstai, palankūs atsiskleisti kiekvieno vaiko interesams ir gabumams, atrasti savitą raiškos stilių;

5.7. **individualumo ir kiekvienos asmenybės unikalumo pripažinimo poreikis** – visi vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) proceso dalyviai, įsitraukiantys, atliepiantys, siūlantys, sėkmingai lyderiaujantys aktyvioje įtraukioje bendruomenėje.

6. **Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės lūkesčiai**. Vaikų lopšelio-darželio ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Tėvai noriai bendrauja ir bendradarbiauja su darželio pedagogais, tarpusavyje vieni su kitais, domisi vaikų ugdymu. Darželis atsižvelgia į vaiko gerovei aktualius šeimos poreikius ir kultūrą, kuria lanksčias sąlygas sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, susitaria dėl ugdymo(si) darželyje ir šeimoje dermės. Tenkinant tėvų (globėjų) lūkesčius, nuolat atsižvelgiama į nuolatinį ugdymo kaitos procesą:

6.1. saugios ir sveikos gyvensenos ugdymą ir puoselėjimą;

6.2. vaikų žaidimo, judėjimo, meninių, pažinimo įgūdžių ugdymą;

6.3. ugdymo personalizavimą;

6.4. vaikų savarankiškumo ugdymą;

6.5. vaikų gimtosios kalbos puoselėjimą;

6.6. kitakalbių vaikų valstybinės kalbos supratimo ir raiškos ugdymą;

6.7. auklėjimą ir ugdymą pagal šeimoje puoselėjamas religines ir etnines tradicijas;

6.8. vaikų bendravimą ir bendradarbiavimą su suaugusiais ir bendraamžiais.

7. **Regiono ypatumai.** Nemenčinės miestas, esantis Vilniaus rajone, yra svarbus regiono centras. Čia gyvena įvairių etninių grupių atstovai, tačiau vyraujanti kalba – lenkų. Miestas išsiskiria glaudžiais istoriniais ir kultūriniais ryšiais su Lenkija bei artumu Vilniui, kuris daro įtaką tiek socialiniam, tiek švietimo gyvenimui.

Vilniaus rajono, įskaitant Nemenčinę, švietimo sistema turi savitą specifiką. Dėl didelio etninio ir kultūrinio įvairumo švietimo įstaigos yra pritaikytos dirbti daugiakalbėje aplinkoje. Vienas pagrindinių iššūkių – užtikrinti kokybišką ugdymą visiems vaikams, nepaisant jų kalbinės ar kultūrinės aplinkos. Daug dėmesio skiriama tiek lietuvių kalbos mokymui vaikams, kuriems ji nėra gimtoji, tiek lenkų kalbos integravimui į ugdymo turinį.

Rajone taip pat aktyviai vystomos papildomos veiklos – vaikų ir jaunimo užimtumas, kultūriniai renginiai, sporto užsiėmimai. Tai padeda ugdyti vaikų kūrybiškumą, fizinį aktyvumą, socialinius įgūdžius bei stiprina bendruomeniškumą. Įvairūs projektai ir iniciatyvos skatina visų vaikų įtrauktį ir suteikia galimybes aktyviai dalyvauti bendruomenės gyvenime.

8. **Vaikų lopšelio-darželio savitumas.** Darželio aplinka, apsupta gamtos, yra tikras lobis, kur vaikai gali tiesiogiai patirti ir pajusti natūralų aplinkos grožį. Čia gamta tampa ne tik dekoracija, bet ir svarbia ugdymo dalimi. Vaikai stebi gamtos reiškinius, mokosi atpažinti gyvūnus, augalus ir sezoninius pokyčius, taip įgydami ne tik žinių, bet ir pagarbaus požiūrio į aplinką. Gamtos ir žmogaus ryšys šiame darželyje ne tik puoselėjamas, bet ir aktyviai ugdomas, kad vaikai suprastų, kodėl svarbu saugoti ir tausoti planetą. Be to, darželio teritorija yra apsupta nuostabių gamtos objektų: netoliese esantys parkai, upė ir upelis, miškas, ežeras ir piliakalnis suteikia galimybę vaikams ne tik mokytis apie gamtą, bet ir tiesiogiai bendrauti su ja. Vaikai gali tyrinėti šiuos gamtos kampelius, stebėti jų gyvybę ir įvairius gamtos pokyčius metų laikų eigoje, taip praturtindami savo žinias ir patirtį apie aplinką, jos išsaugojimą ir svarbą žmogaus gyvenime.

Estetiškai įrengta ir nuolat kintanti ugdymo aplinka skatina vaikus nevaržomai išreikšti save per žaidimus, kūrybą ir sportą. Kiekvienas kampelis darželyje pritaikytas vaikų tyrinėjimo ir atradimų poreikiams, o žaidimų ir edukacijos vietos yra atviros ir funkcionalios, skatinančios smalsumą ir eksperimentavimą. Tai vieta, kur vaikai gali augti kūrybiški, išbandyti naujas idėjas ir ugdyti savo gabumus.

Darželio edukacija taip pat akcentuoja kultūrų įvairovę ir pagarbaus bendravimo su skirtingomis tautinėmis grupėmis svarbą. Lietuvių, lenkų ir rusų tautų kultūros pagrindai čia perteikiami ne tik per žodžius, bet ir per tradicijas, papročius bei praktinę veiklą. Vaikai dalyvauja įvairiose veiklose, kurios ne tik praturtina jų žinias apie savo tautos paveldą, bet ir skatina domėtis kitų kultūrų vertybėmis. Pažintinės išvykos, ekskursijos į etnografinius muziejus ar piliakalnius, suteikia vaikams galimybę tiesiogiai susipažinti su senovės lietuvių buitimi, papročiais ir istorija.

Vaikų lopšelyje-darželyje ypač vertinamas tėvų įsitraukimas į kasdienes veiklas, šventes ir projektus. Tėvai čia – aktyvūs dalyviai, kartu su vaikais kuriantys ir bendradarbiaujantys. Tai stiprina bendruomeniškumą bei ugdo vaikų socialinius ir emocinius įgūdžius.

Visos šios savybės – glaudus ryšys su gamta, estetiškai ir edukologiškai pritaikyta aplinka, pagarba kultūrų įvairovei ir aktyvus tėvų įsitraukimas – sudaro puikias sąlygas vaikams augti, tobulėti ir formuoti savo pasaulėžiūrą bei vertybes.

II SKYRIUS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

9. Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomąsias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę. Programoje pateiktais principais grindžiamas visas jos turinys, jie gali būti papildyti kitais vaikų lopšeliui-darželiui aktualiais principais, kurie neprieštarauja šiems svarbiausiems principams:

9.1. **ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

9.2. **vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

9.3. **žaismės principas**. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

9.4. **Sociokultūrinio kryptingumo principas**. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

9.5. **integralumo principas**. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

9.6. **įtraukties principas**. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

9.7. **kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

9.8. **vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas**. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

9.9. **lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas**. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

9.10. **reflektyvaus ugdymo(si) principas**. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

9.11. **šeimos ir mokyklos partnerystės principas.** Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę.

III SKYRIUS
TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

10. **Ikimokyklinio ugdymo tikslas** – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

11. **Uždaviniai:**

11.1. Skatinamas aktyviai dalyvauti ugdymosi procese ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos gyvenime, vaikas įgis naujos patirties tyrinėdamas, eksperimentuodamas, išbandydamas įvairias veiklos formas ir pažinimo būdus, spręsdamas problemas, atsižvelgiant į jo individualius poreikius, gebėjimus, interesus ir socialinę aplinką.

11.2. Atpažįstant kiekvieno vaiko ugdymo(si) poreikius, atsižvelgiant į individualius raidos ypatumus, prigimtinius gebėjimus ir sociokultūrinę aplinką, vaikas jausis socialiai, psichologiškai ir fiziškai saugus ir įgalintas naudotis aplinkos teikiamomis galimybėmis.

11.3. Ugdant tautinį tapatumą bei savimonę, vaikas giliau ir išsamiau pažins drauge gyvenančių tautų papročius, tradicijas, kultūrą, meną, ugdysis gebėjimą gyventi tautų bendrijoje.

11.4. Puoselėjant ir turtinant gimtąją vaiko kalbą, sudarant sąlygas valstybinės kalbos ugdymui(si), lavės vaiko kalbinis kūrybiškumas, kalbos suvokimo ir vartojimo įgūdžiai, vaikas sėkmingai integruosis į veiklas, skatinančias vaiko kalbos vystymąsi ir formuos teigiamą požiūrį į kalbą kaip bendravimo priemonę bei kultūrinę vertybę.

11.5. Įvairiomis formomis ir metodais organizuojant įtraukųjį ugdymą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko gebėjimus ir unikalius poreikius, vaikas bus aktyvus ugdymo proceso dalyvis ir sėkmingai integruosis į ugdymo bendruomenę.

11.6. Kuriant kartu su vaiku ugdymui(si) pritaikytus, mokymąsi stimuliuojančius kontekstus, taikant pažangias metodikas ir šiuolaikines technologijas, įgyvendinant kūrybinius projektus, vaikas ugdysis ir tobulės įvairiapusiškai aukštos ugdymo(si) kokybės sąlygomis.

11.7. Skatinant šeimos dalyvavimą vaikų ugdymo procese, organizuojant pedagoginį ir psichologinį tėvų švietimą, vaikas augs saugioje, pasitikėjimu ir pagarba grįstoje ugdomojoje aplinkoje, pasižyminčioje aktyvia partneryste su šeima (globėjais), švietimo pagalbos specialistais ir kitais švietimo paslaugų teikėjais.

IV SKYRIUS
UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

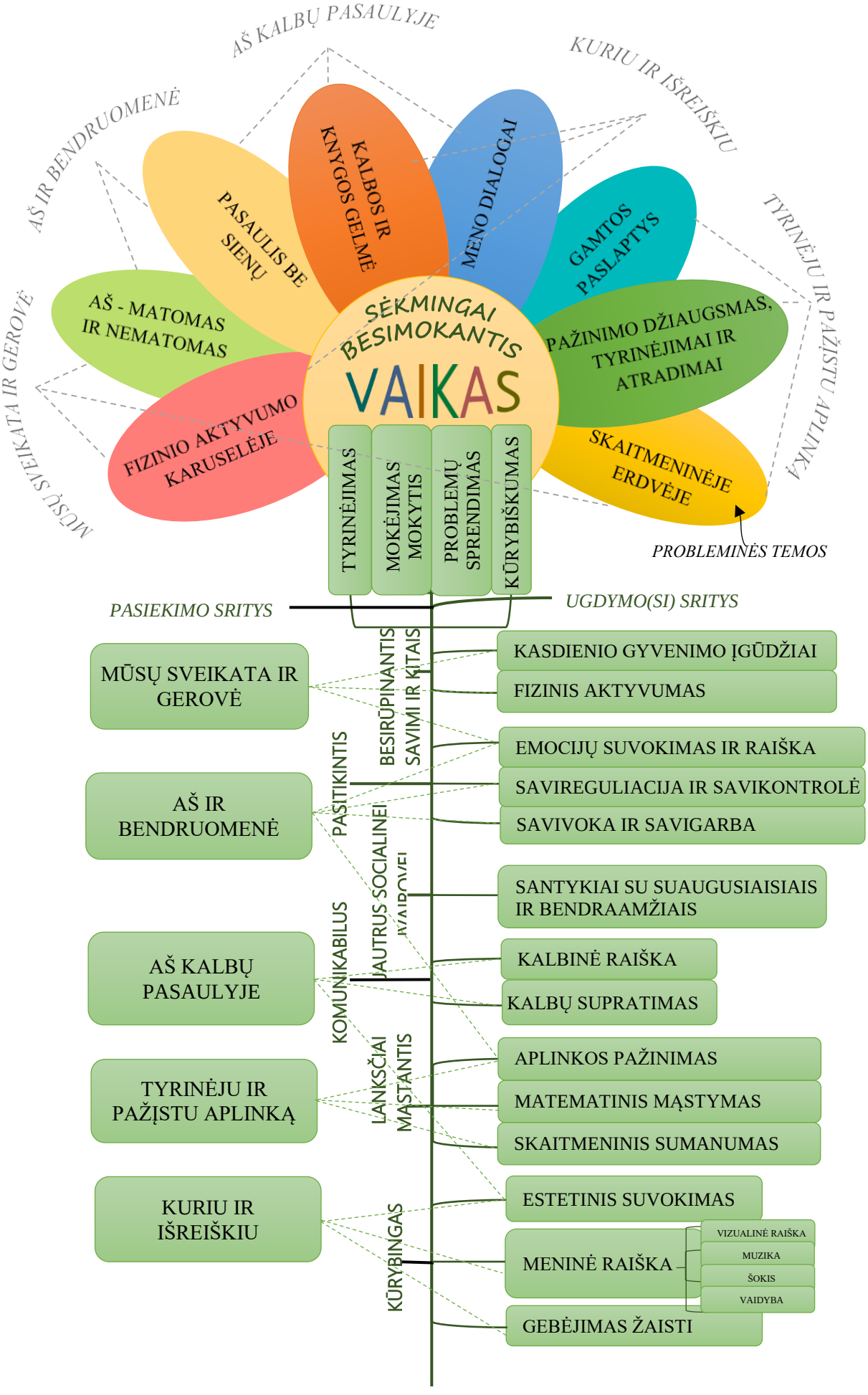
2. **Ugdymo(si) turinys.** Programos „Ieškome, atrandame, tyrinėjame“ ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į ikimokyklinio amžiaus ypatumus, šeimose įgytą patyrimą, gebėjimus, galimybes, interesus, poreikius, fizines, emocines ir intelektines išgales, siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę ir gerovę.

Vaikų veikla orientuojama į įtraukųjį ugdymą(si), atkreipiant dėmesį į įvairius vaikų individualius poreikius – į vaikus, turinčius individualių ugdymosi poreikių, išskirtinai gabius, kilusius iš nepalankios socialinės ar daugiakalbės aplinkos ar patiriančius mokymosi sunkumų.

Ugdymo(si) turinys parenkamas taip, kad jis būtų prasmingas kiekvienam vaikui, atitiktų jo polinkius, poreikius ir aktyvaus dalyvavimo galimybes grupės veikloje. Jis taip pat pritaikomas atsižvelgiant į ugdymo(si) kontekstus ir situaciją.

Ugdymo(si) turinys įgyvendinamas pagal penkias ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“, siekiant aktyvios, unikalios ir kūrybingos vaiko ūgties. Visos ugdymo(si) sritys yra vienodai svarbios ir ugdomos integraliai. Pasiekimų sritys susiejamos su ugdymo(si) sritimis, kurios skatina vaikų raidą. Kiekviena pasiekimų sritis apima įvairius vaiko gebėjimus ir žinias, pavyzdžiui, emocinį intelektą, kalbinius ir meninius gebėjimus, socialinius įgūdžius, fizinį aktyvumą, kūrybiškumą, problemų sprendimą ir kt. Šios sritys padeda vaikui plėtoti savo gebėjimus ir užtikrinti optimalų potencialo augimą.

Ugdymo sritys padeda integruoti ir vystyti pasiekimų sritis, skatinant harmoningą ir subalansuotą vaikų raidą. Tai užtikrina, kad ugdymo procesas būtų holistinis, apimantis visus svarbiausius vaiko vystymosi aspektus (1 pav.).

1 pav. Tematikos-problematikos orientavimas į vaikų pasiekimų ir ugdymo sritis

Programos turinyje rekomenduojamos aštuonios esminės pasaulio ir savęs pažinimo probleminės temos, kurios orientuotos į vaiko pasiekimų sričių tobulėjimą ir gebėjimų ugdymą: „Fizinio aktyvumo karuselė“, „Aš – matomas ir nematomas“, „Kalbos ir knygos gelmė“, „Gamtos paslaptys“, „Meno dialogai“, „Skaitmeninėje erdvėje“, „Pažinimo džiaugsmas, tyrinėjimai ir atradimai“, „Pasaulis be sienų“. Šios temos skatina vaikų norą suvokti, pažinti, sužinoti, tyrinėti, eksperimentuoti, kurti ir išgyventi. Jos gali būti interpretuojamos pagal vaikų amžių ir raidos lygį, todėl mokytojai turi galimybę pasirinkti įvairius programos įgyvendinimo variantus, pritaikytus vaikų poreikiams ir interesams.

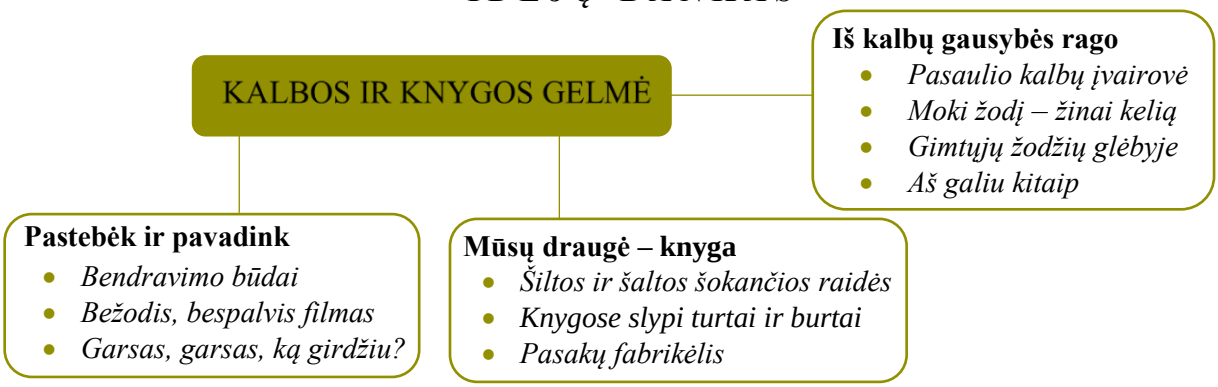
Programoje numatytos lanksčios ugdymo(si) sąlygos, skatinančios vaikų galių ugdymą, padedančios vaikams tapti pasitikintiems savimi, rūpintis savimi ir kitais, būti jautriems kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabiliems, mąstyti lanksčiai ir būti kūrybingiems. Šių galių ugdymas padeda vaikams tapti sėkmingai besimokančiais (1 pav.).

Sėkmingai besimokantis vaikas – tai ne tik tas, kuris įgyja žinių ir įgūdžių, bet ir geba juos praktiškai taikyti kasdienėse situacijose, prisitaikyti prie naujų aplinkybių ir nuolat tobulėti tiek asmeniškai, tiek socialiai. Tai vaikas, kuris atranda savo stiprybes, mokosi iš klaidų, bendradarbiauja su kitais ir kuria teigiamą mokymosi patirtį.

Šis požiūris leidžia vaikams ne tik įgyti žinių, bet ir išmokti jas pritaikyti gyvenime, išsaugoti motyvaciją ir nuolat augti. Programoje ypatingas dėmesys skiriamas įvairių vaikų poreikiams, užtikrinant, kad kiekvienas vaikas galėtų pasiekti savo asmeninį sėkmės lygį, jaustųsi įtrauktas į ugdymosi procesą ir patirtų sėkmę bei gerovę.

Programoje pateikiamos į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimus ir į ugdymo sritis orientuotos ugdymo(si) probleminės temos bei siūlomos idėjos įdomioms ir prasmingoms ugdymo veikloms organizuoti. Veiklų temos yra sąlyginės, rekomenduojamojo pobūdžio, nuolat atnaujinamos, atsižvelgiant į vaikų pageidavimus, pedagogų sumanymus, tėvų pasiūlymus. Vienos bendros temos gvildenimo laikas priklauso nuo to, kiek vaikams ir pedagogams jo prireikia (2 pav.).

UGDYMO(SI) VEIKLŲ ORGANIZAVIMO IDĖJŲ BANKAS

PAŽINIMO DŽIAUGSMAS, TYRINĖJIMAI IR ATRADIMAI

Skaičiavimo ir matavimo labirintai
- *Skaičių bokštai*
- *Matavimo žingsneliai*
- *Figūrų kilimas*
- *Spalvų paslaptys*
- *Grupavimo abėcėlė*
- *Panašumų ir skirtumų* albumas

Žingsnis po žingsnio į sėkmę
- *Kuo būsiu užaugęs?*
- *Praeities paslaptys*
- *Keliaujame į ateitį*
- *Mano jaukusis pasaulis*

Technikos stebuklai
- *Transportų įvairovė*
- *Mano kelias į darželį*
- *Aš saugus, kai žinau*
- *Kodėl man draudžiama?*

Dienos, mėnesiai, metai
- *Metų laikų paletė*
- *Lašelio kelionė*
- *Ar galima sugauti orą?*
- *Pamatuokime laiką ir ne tik...*
- *Saulė – gyvybės žvaigždė*

AŠ MATOMAS IR NEMATOMAS

Aš esu nepaprastas ir įdomus
- *Mano kūnas*
- *Nenuilstanti širdelė (emocijos ir jausmai)*
- *Nematoma maisto kelionė*
- *Mano drabužėliai man labai patinka*

Mandagumo abėcėlė
- *Susipažinkime!*
- *Gerieji žodžiai*

Aš tarp draugų
- *Kitoks nei aš*
- *Asmeninė erdvė*
- *Grupės susitarimai*

Saugau ir stiprinu sveikatą
- *Ir juoksis dantukai, sveikučiai blizgės*
- *Sveika mityba. Kada, ką ir kaip aš valgau?*
- *Judantis kūnas*

GAMTOS PASLAPTYS

Miško paslaptys
- *Miško dovanos*
- *Paukščių ir žvėrių įvairovė*
- *Užburiantis vanduo*

Žemė – gyvybės planeta
- *Aš – mažas ekologas*
- *Dūmai ir dulkės – mūsų priešai*
- *Saulės, mėnulio ir žvaigždžių paslaptys*

Pas senelį kaime
- Kas tvartelyje gyvena?
- Kvepiantis sodas
- Auginu daržoves ir gėles!
- Bėgu per pievelę

Gyvūnai mūsų draugai
- Kaip padėti paukščiams?
- Povandeniniame pasaulyje
- Gaublys ir pasaulio gyvūnai

2 pav. Ugdymo veiklų organizavimo idėjų bankas

3. **Ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas.** Programos ugdymo procesas yra visuminis ir įtraukiantis, o žaidimas, patirtinė veikla ir tėvų įtraukimas yra pagrindiniai veiksniai, užtikrinantys vaikų sėkmę ir gerovę. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į vaiko raidą ir individualius pasiekimus, skatinant ne tik kognityvinių įgūdžių ugdymą, bet ir teigiamo požiūrio į mokymąsi, eksperimentavimą bei kūrybiškumo formavimą. Tai leidžia vaikams drąsiai ir savarankiškai siekti naujų žinių ir pasiekimų, išlaikyti motyvaciją ir nuolat augti. Didelis dėmesys skiriamas lanksčiai mokymo ir pagalbos sistemai, kuri leidžia atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualius poreikius.

3.1. Visuminis ugdymas orientuotas į harmoningą vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos ir kūrybos gebėjimų vystymą. Programoje siekiama subalansuoti įvairias ugdymo sritis, kad vaikas galėtų augti visapusiškai ir pasiekti savo potencialą. Universalus dizainas mokymuisi užtikrina įtrauktį, atsižvelgiant į vaiko individualius poreikius, įskaitant emocinį įsitraukimą, įvairius informacijos gavimo būdus ir savarankišką patirties reflektavimą.

3.2. Žaidimas ir patirtinė veikla tampa pagrindinėmis ugdymo priemonėmis, kuriose vaikai mokosi per kūrybą, tyrinėjimus ir žaidimus. Šios veiklos skatina savarankiškumą ir bendradarbiavimą, padedant vaikams formuoti teigiamus įgūdžius.

3.3. Tėvų įtraukimas yra svarbi Programos dalis, šeima (globėjai) padeda vaikams sklandžiai prisitaikyti ir sėkmingai ugdytis tiek namuose, tiek ugdymo įstaigoje. Paramos sistema apima specialistų pagalbą vaikams, mokytojams ir šeimoms, siekiant užtikrinti individualizuotą ugdymą pagal kiekvieno vaiko poreikius.

4. **Pedagoginės strategijos ir ugdymo organizavimo formos.** Programos ugdymo(si) turinys įgyvendinamas pasitelkus į vaiką orientuotą, pedagogo ir vaiko sąveiką, problemų sprendimu ir patyrimu grįstą ugdymą(si), taikant šiuolaikiškus metodus, atsižvelgiant į vaikų poreikius, pedagogų sumanymus, gerąją patirtį, šeimos rekomendacijas. Pedagoginės strategijos, įtraukdamos žaidimo pedagogiką, vaikų kūrybinį bendradarbiavimą ir įvairias ugdymo formas, skatina vaikus mokytis ir tobulėti.

Svarbiausias ugdymo metodas yra žaidimas, kuriame vaikas ugdosi netiesiogiai. Žaidimas skatina vaikų pozityvias emocijas, padeda formuotis kalbiniams įgūdžiams, natūraliai sukoncentruoja dėmesį į ugdomąją veiklą. Vaikų veikloje taip pat integruojami aktyvieji ugdymo metodai: praktiniai, vaizdiniai, žodiniai, projektiniai, kūrybiniai, eksperimentiniai (3 pav.).

Ugdymo metodai taikomi lanksčiai, atsižvelgiant į atskiro vaiko ir vaikų grupės poreikius, ugdymo situacijas.

3 pav. Ugdymo metodai

4.1. **Žaidybinis metodas** – skatina vaikų teigiamas emocijas, padeda formuotis socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukoncentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą.

4.2. **Vaizdinis metodas** – nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

4.3. **Praktinis metodas** vaikams padeda per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

4.4. **Žodinis metodas** (pasakojimas, pokalbis) suteikia galimybę perduoti informaciją.

4.5. **Kūrybinis metodas** sudaro sąlygas vaikams reikšti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

4.6. **Projektų metodas** – ugdymasis veikiant. Projekto metu vaikai dalijasi patirtimi, planuoja, tariasi, siūlo, ką galima projekte nuveikti, išmoksta surasti naudingą informaciją ir ja pasinaudoti.

4.7. **Patirtinio ugdymo(si) metodas** – vaikai yra įtraukiami į tam tikrą veiklą, ją kritiškai reflektuoja ir analizuoja, o gautų rezultatų pagrindu įgyja naudingų įžvalgų, kurias naudoja savo suvokimui ir elgesiui keisti.

4.8. **STEAM ugdymo(si) metodas** – integralus, į kompleksišką tikrovės reiškinių pažinimą, pritaikymą ir problemų sprendimą kreipiantis vaikų gebėjimų ugdymas gamtos mokslų, matematikos, technologijų ir inžinerijos kontekste.

4.9. **Ugdymosi situacijų moderavimas klausimais** – mokytojas klausimais nukreipia vaikus veiklai, netiesiogiai valdydamas ugdymo(si) procesą, žadindamas vaikų iniciatyvą ir dalyvavimą.

4.10. **Įkūnytasis mokymasis** – mokymasis grupelėmis. Kiekvienas grupės narys išsako savo idėjas, sužadina savo vaizduotę ir įtraukia gyvenimišką patirtį.

4.11. **Išvykos, ekskursijos** – turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtys, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai.

4.12. **Interpretacija** – vaiko saviraiškos ir kūrybiškumo skatinimo būdas, padedantis jam atsiskleisti, savitai išreikši savo ar pedagogų pasiūlytus sumanymus, idėjas.

4.13. **Eksperimentavimas, tyrinėjimas** – vienas iš aplinkos pažinimo ir patirties kaupimo būdų, kurie skatina vaiką aktyviai veikti, daryti atradimus, planuoti, organizuoti.

4.14. **Pokalbis, diskusija** – vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

4.15. **Fizinio aktyvumo veiklos metodai** – estafetės, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai, savarankiški užsiėmimai, fiziniai pratimai visapusiškam augančio vaiko vystymuisi.

4.16. **Modeliavimas** – mokymasis stebint kitų veiklą.

4.17. **Informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT)** – informacijos kaupimo, perdavimo kitiems, apdorojimo visuma, kuri padaro mokymąsi patrauklesnį.

Metodai papildomi, atnaujinami atsižvelgiant į vaikų norus, pedagogų sumanymus, vietos, šeimos rekomendacijas, pedagogų gerąją patirtį.

15. **Vaikų ugdymo(si) kontekstai**. Ikimokyklinio ugdymo programos „Ieškome, atrandame, tyrinėjame“ turinyje ypatingas dėmesys skiriamas ugdymo aplinkai ir kontekstams, kurie formuoja vaikų augimo patirtis. Kuriant kontekstus, siekiama ne tik užtikrinti jų funkcionalumą, bet ir įkvėpti vaikų smalsumą bei kūrybiškumą, pritaikant aplinkas pagal vaikų amžių, poreikius ir interesus, kad šios erdvės skatintų nuolatinį augimą ir atradimų džiaugsmą.

Įgyvendinant šią programą, ugdymo kontekstai kuriami taip, kad jie būtų įtraukiantys ir dinamiški, sudarantys galimybes vaikams tyrinėti, eksperimentuoti, klausti, ieškoti atsakymų ir kūrybiškai spręsti problemas. Kiekviena erdvė tampa vieta, kur vaikai gali išlaisvinti savo kūrybiškumą, ugdyti savarankiškumą ir nuolat tobulėti, todėl ypatingas dėmesys skiriamas kiekvieno vaiko individualiems poreikiams, užtikrinant saugų ir aktyvų dalyvavimą mokymosi procese.

15.1. Pagrindinės ugdymo(si) aplinkų kūrimo kryptys apima emocinį ir fizinį saugumą, estetiškai patrauklias ir įkvepiančias erdves, kuriose vaikai gali laisvai pasirinkti veiklas ir imtis iniciatyvos. Skatinamas bendradarbiavimas ir atviras dialogas, atsižvelgiama į vaikų įvairovę ir užtikrinama įtrauktis, ypač vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių. Kultūrinė ir socialinė

aplinka, skaitmeninės ir realios aplinkos integracija praturtina mokymosi patirtį, o kūrybiniai dialogai ir žaismingumo skatinimas padeda vaikams išreikšti save, ugdyti jų kūrybiškumą ir gerinti emocinę bei fizinę gerovę (4 pav.).

4 pav. Ugdymo(si) kontekstų kūrimo kryptys

15.1.1. **Emocinis ir fizinis saugumas** – aplinkos turi užtikrinti vaikų saugumą, kad jie galėtų laisvai tyrinėti ir mokytis, jausdamiesi saugūs tiek fiziškai, tiek emociškai.

15.1.2. **Skatinanti ir estetiškai patraukli aplinka** – ugdymo(si) erdvės turi būti įdomios ir kūrybiškos, skatinančios vaikų iniciatyvą ir atradimo džiaugsmą.

15.1.3. **Pasirinkimo laisvė ir vaikų iniciatyva** – suteikiant vaikams galimybę pasirinkti veiklas, skatinama jų atsakomybė ir savarankiškumas.

15.1.4. **Dialogas ir bendradarbiavimas** – skatinti atvirą dialogą tarp vaikų, mokytojų ir suaugusiųjų, kad vaikai jaustųsi išgirsti ir vertinami.

15.1.5. **Kultūrų įvairovė ir pri(si)taikymas** – kuriant kontekstus atsižvelgiama į šeimų tautinį identitetą ir jų poreikius, siekiant užtikrinti, kad kiekvienas vaikas galėtų aktyviai dalyvauti ugdymo(si) procese.

15.1.6. **Universalaus dizaino prieiga** – įtraukių ir patrauklių aplinkų kūrimas, užtikrinantis kiekvienam vaikui prieinamą ir sėkmingą ugdymą(si)**.**

15.1.7. **Kultūrinės ir socialinės aplinkos panaudojimas** – skatinamas įvairių kultūrų ir socialinių patirčių įtraukimas, stiprinant vaikų supratimą apie pasaulio įvairovę.

15.1.8. **Skaitmeninės ir realios aplinkos sąveika** – integruojamos technologijos, leidžiančios vaikams mokytis tiek per fizines, tiek per skaitmenines priemones.

15.1.9. **Kūrybiniai dialogai** – skatinama vaikų kūryba, leidžiant jiems išbandyti įvairius saviraiškos būdus.

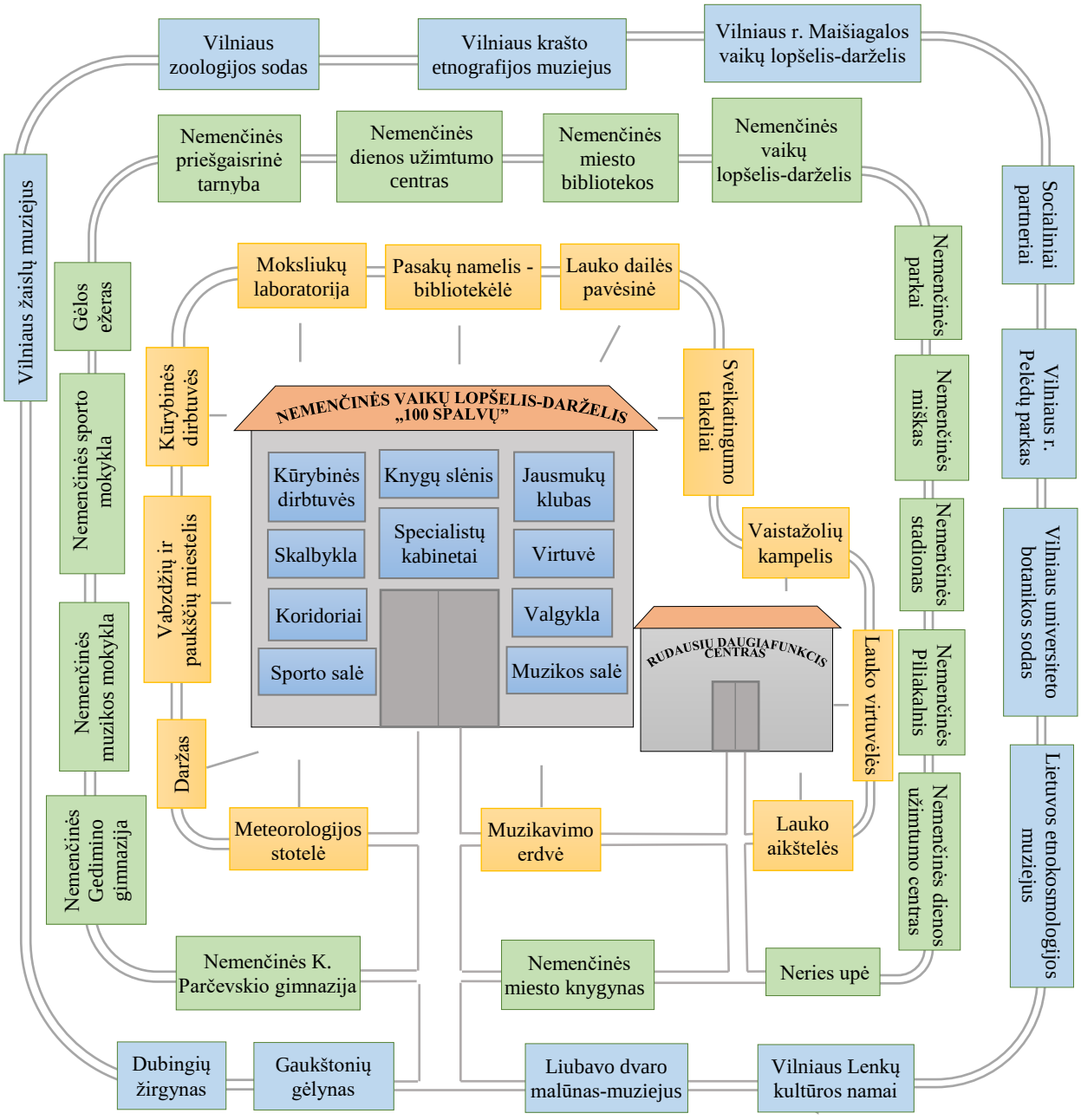
15.1.10. **Žaismingumo ir judrumo skatinimas** – aplinkos turi suteikti galimybes vaikams žaisti ir judėti, gerinant jų fizinę ir emocinę gerovę.

Svarbu, kad ugdymo(si) kontekstai būtų dinamiški, nuolat atnaujinami ir pritaikyti pagal besikeičiančius vaikų poreikius. Taip kuriama ugdymo(si) aplinka, suteikianti vaikams galimybę

augti, tobulėti ir siekti geriausių rezultatų. Kiekvienas pasirinkimas – nuo veiklos priemonių iki mokymosi metodų – turi atspindėti vaikų įvairovę ir unikalumą, leidžiant kiekvienam atrasti savo kelią.

Ugdymo(si) kontekstai, kuriami su meile ir pagarba vaikų poreikiams, tampa ne tik žinių ir įgūdžių įgijimo vieta, bet ir erdve, kurioje formuojasi vaiko asmenybė. Vaikų lopšelyje-darželyje ugdymo(si) aplinkos kruopščiai kuriamos ir pritaikomos atsižvelgiant į vaikų poreikius, pasitelkiant visas įstaigos aplinkos galimybes. Vaikams organizuojamos edukacinės išvykos, ekskursijos į muziejus, bibliotekas, parkus, miškus ir kitas aplink esančias reikšmingas vietas (5 pav.). Tokiu būdu vaikai nuolat tobulėja, atranda savitą mokymosi kelią bei ugdo(si) įgūdžius, kurie juos lydės visą gyvenimą.

U G D Y M O (S I) A P L I N K Ų Ž E M Ė L A P I S

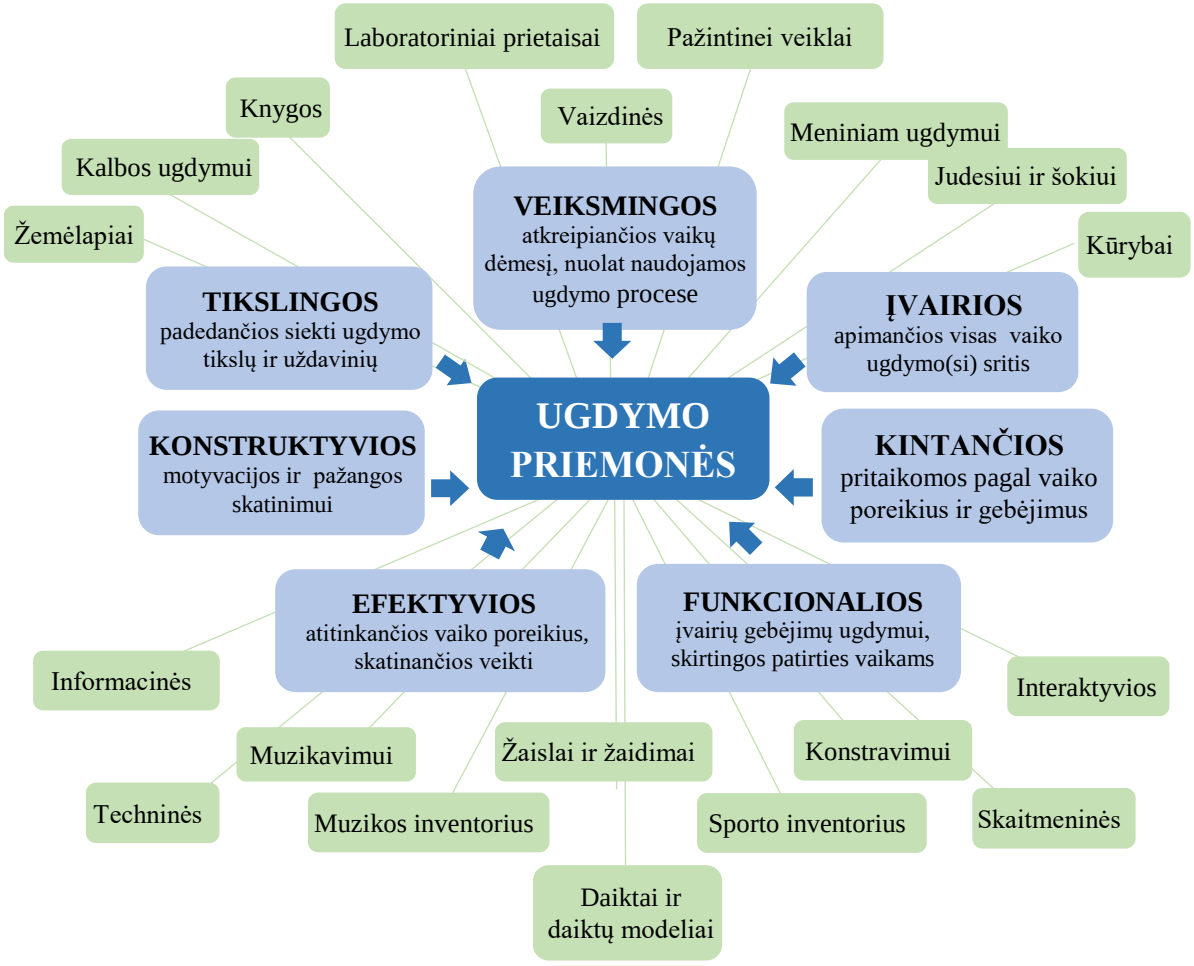

5 pav. Ugdymo(si) aplinkų žemėlapis

16. **Ugdymo(si) priemonės** yra tikslingos, veiksmingos, įvairios, padedančios plėtoti ikimokyklinio amžiaus vaikų fizines, socialines, emocines, pažintines, kūrybines galias. Parenkamos atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, pomėgius, individualias savybes, poreikius. Visos priemonės išdėstytos taip, kad būtų prieinamos ir pasiekiamos vaikams, skatintų jų žingeidumą, norą žaisti, veikti, tyrinėti.

Pagrindinės vaiko ugdymo(si) priemonės yra žaislai, žaidimai, įvairios medžiagos, daiktai ir daiktų modeliai, sporto ir muzikos inventorius, skaitmeninės, interaktyvios, techninės priemonės, knygos, žemėlapiai, nuotraukos, antrinės žaliavos, laboratoriniai prietaisai, namų apyvokos daiktai, baldai, šventinė atributika ir kt. (6 pav.).

Priemonės nuolat atnaujinamos atsižvelgiant į vaikų poreikius, grupės veiklos organizavimo modelį, kintant materialinėms, socialinėms, technologinėms sąlygoms.

6 pav. Ugdymo priemonės

17. **Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima**. Vaikų lopšelis-darželis aktyviai įtraukia tėvus (globėjus) į ugdymo(si) proceso planavimą ir vertinimą. Siekiama glaudaus bendradarbiavimo, atsižvelgiant į šeimų poreikius, kultūrinį kontekstą ir vaiko gerovę. Kuriamos lanksčios sąlygos vaikų ir šeimų sklandžiai adaptacijai bei ugdymo(si) dermės užtikrinimui.

Bendradarbiavimas su šeima grindžiamas pagarba, pasitikėjimu ir lygiaverčiu dialogu. Tėvai ir pedagogai nuolat palaiko ryšį, siekia ugdymo(si) tęstinumo ir kuria bendruomenę, kurioje visi veikia vaikų labui.

17.1. Programoje numatomos šios bendravimo su šeima strategijos:

17.1.1. reguliarus grįžtamasis ryšys – vaikų pažangos ataskaitos, susirinkimai, individualūs pokalbiai;

17.1.2. skaitmeninė komunikacija – el. laiškai, žinutės, mobiliosios programėlės, nuotraukos ir vaizdo įrašai;

17.1.3. bendri renginiai – tėvų ir vaikų susirinkimai, seminarai, mokymai, darbo grupės;

17.1.4. atviras ir pagarbus bendravimas – įsiklausymas į šeimos poreikius, individualūs pokalbiai;

17.1.5. bendruomeniškumo puoselėjimas – pagarba kalbinei ir kultūrinei įvairovei;

17.1.6. tėvų įsitraukimo skatinimas – padėkos, dalyvavimas sprendžiant ugdymo klausimus, vaiko pažangos stiprinimas bendradarbiaujant su pedagogais.

18. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimas ir pažangos stebėsena**.** Vaikų lopšelis-darželis kartu su šeima susitaria, kaip bus vykdomas vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimas ir pažangos stebėjimas: kokiais būdais ir kaip dažnai bus renkami pasiekimų įrodymai, kokiu dažnumu bei kokiomis formomis tėvai bus informuojami apie vaikų pasiekimus.

18.1. Esminiai ugdymosi pasiekimų dokumentavimo ir pažangos stebėsenos susitarimai:

18.1.1. šeimos įsitraukimas – tėvai dalijasi informacija apie vaiko poreikius ir pomėgius, dalyvauja susirinkimuose, prisideda prie ugdymo tikslų formulavimo;

18.1.2. grįžtamasis ryšys – tėvai reguliariai informuojami apie vaiko pažangą per ataskaitas, pokalbius, vaikų darbų pristatymus;

18.1.3. tėvų lūkesčiai – ugdymo pradžioje apklausose ar pokalbiuose išsiaiškinami tėvų lūkesčiai dėl vaiko ugdymo(si);

18.1.4. pasiekimų įrodymai – pažanga vertinama remiantis stebėjimais, vaikų darbais ir tėvų įžvalgomis; pateikiami konkretūs rezultatai;

18.1.5. bendruomenės įtraukimas – tėvai ir bendruomenės nariai įsitraukia į renginius ir projektus, stiprindami ryšį bei prisidėdami prie vaikų ugdymo(si).

19. **Paramos vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms kryptys**:

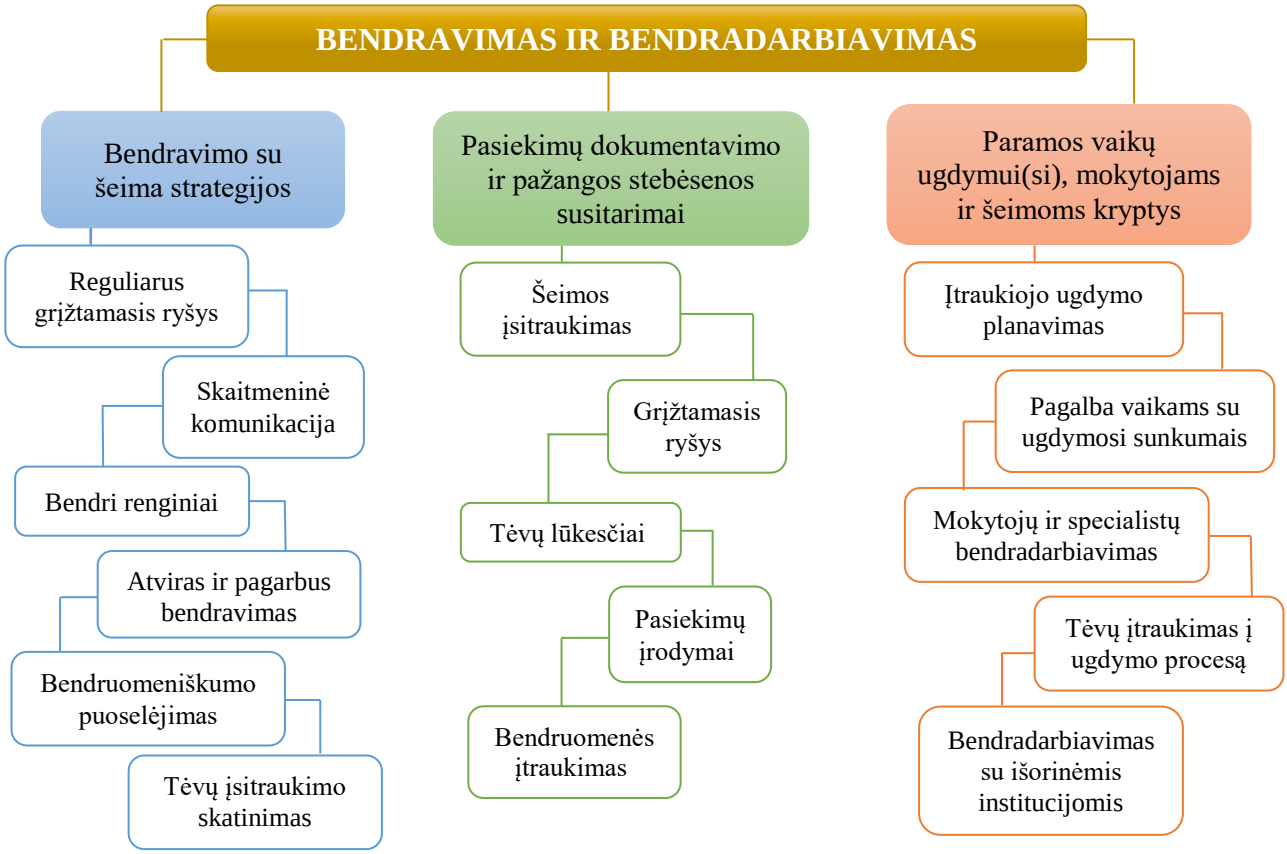
19.1. įtraukiojo ugdymo planavimas – mokytojai numato galimas kliūtis ir taiko tinkamus metodus, kad užtikrintų visų vaikų įtrauktį;

19.2. pagalba vaikams su ugdymosi sunkumais – specialistai padeda vaikams, turintiems raidos ar ugdymosi sunkumų, lavindami jų gebėjimus;

19.3. mokytojų ir specialistų bendradarbiavimas – kartu analizuojami vaikų poreikiai, planuojamas ugdymas ir šalinamos kliūtys;

19.4. tėvų įtraukimas į ugdymo procesą tėvai – konsultuojami dėl vaikų poreikių ir skatinami aktyviai dalyvauti ugdymo(si) procese;

19.5. bendradarbiavimas su išorinėmis institucijomis – esant sudėtingiems atvejams, bendradarbiaujama su švietimo, socialinėmis, vaiko teisių apsaugos ir kitomis institucijomis, siekiant vaikų gerovės.

7 pav. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

20. **Ugdymo(si) sričių turinys.** Programos ugdymo(si) sričių turinyje aiškiai išskiriami turinio apmatai ir lygiagrečiai pateikiami lūkesčiai. Visos ugdymo(si) programoje paminėtos ugdymo(si) sritys yra glaudžiai tarpusavyje susijusios ir dažnai persipina, todėl pedagogui svarbu atsižvelgti į kiekvieną sritį bei žvelgti į vaiką kaip į visumą. Lūkesčiai pateikiami atsižvelgiant į vaikų amžių – 1–3 metų, 4–5(6) metų ir tinkantys visų amžiaus grupių (1–5(6) metų) vaikams. Tokiu būdu užtikrinamas holistinis ugdymas, kuris padeda vaikui harmoningai vystytis, integruoti žinias ir sėkmingai jas pritaikyti skirtinguose gyvenimo kontekstuose.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“

Ugdymo srities paskirtis – plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą.

TURINIO APMATAI	LŪKESČIAI
• Suvokia kalbinio bendravimo poreikį. • Kalba taip, kad būtų suprastas. • Geba bendrauti laikantis bendravimo kultūros taisyklių ir dorovinio elgesio normų; vartoja mandagumo žodžius, laikosi kalbinio bendravimo etikos. • Geba išlaikyti dėmesį, išklausyti pašnekovą, supranta ir tinkamai reaguoja į gaunamus paprastus verbalinius ir neverbalinius pranešimus.	• *Reaguoja į žodžių skambesį ir pasikartojamumą, kontrastingus garsus, žaidinimus, judesius (1–3 metai).* • *Bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus. Mokosi išklausyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge, plečia pasyvųjį ir aktyvųjį žodyną, kalba sau ir su savimi (1–3 metų vaikai).* • *Dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose, mėgdžiodami, pakartodami skiemenis ar žodžius, veiksmais, mimika ir pantomimika (1–3 metų vaikai).* • *Vartoja mandagumo žodžius: sveikinimosi, atsisveikinimo, padėkojimo (1–3 metų vaikai), kreipimosi, linkėjimo, kvietimo ir pan. gimtąja (kitakalbiai – ir valstybine) kalba (4–6 metų vaikai).* • *Žaisdami, bendraudami, bendradarbiaudami klausosi kalbančių draugų ir suaugusiųjų kalbėjimo, skaitomo, sekamo, pasakojamo teksto.* • *Dalyvauja pokalbyje, diskutuoja, pasakoja apie save, asmeninius įspūdžius, savo šeimą, nuotaiką, atsako į klausimus (4–6 metų vaikai).*

• Geba išgirsti, suprasti, pritaikyti ir perteikti kitiems informaciją.	• *Įgunda kalbėti klausant kitiems – pristatyti daiktą, žaislą, pasako atskirų požymių pavadinimus, išsako savo nuomonę, pasakoja apie savo atradimus, įvardija veiksmus ir pan. (4–6 metų vaikai).*
• Kasdienėse situacijose (grupėje, namuose, išvykose ir kt.), naudoja verbalines ir neverbalines komunikavimo priemones (žodžius, garsus, vaizdus, veido mimiką, kūno judesius ir kt.).	• *Pasakoja kitiems, kas įvyko jo gyvenime, kas rūpi, ką patyrė (apie savo darbus, žaidimus, sumanymus, matytus filmus, jam žinomas knygas, pamėgtus veikėjus ir kt.). Išsako savo nuomonę apie jam aktualius dalykus (savo šeimą, augintinius, išvykas, aplankytus renginius, įsimintinus įvykius, reiškinius ir kt.).*
	• *Ugdosi vaizdinės informacijos suvokimą, papildydami kitais jutiminiais pojūčiais, ypač – lytėjimu (1–3 metų vaikai) .*
• Suvokia savo aplinkoje vartojamų įprastų žodžių ir sakinių prasmę.	• *Pasakoja pagal paveikslėlius, atpasakoja trumpą pasakojimą, apibūdina įvairius daiktus, augalus, gyvūnus, metų laikus (4–6 metų vaikai).*
• Jaučia žodžių sąsajas sakinyje, kalba taisyklingai.	• *Kalba natūraliai, spontaniškai, atsižvelgdami į bendravimo situaciją (grupėje, lankydamiesi bibliotekoje, knygyne, teatre, dalyvaudami šventėse, išvykose ir pan.) (4–6 metų vaikai).*
• Geba pavadinti artimiausius aplinkos daiktus, veiksmus, jų savybes, reiškinius.	• *Tyrinėja, bando, eksperimentuoja kalba, žaidžia prasmingais ir beprasmiais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“, „užsienio“ kalbomis, imituoja įvairius garsus, žodžius, suaugusiųjų kalbą, intonaciją, mimiką.*
• Kelia klausimus ir išsako savo pastebėjimus, nuomonę apie lankytus renginius (pvz., koncertus, spektaklius, parodas), bendraamžių raišką ar kitomis aktualiomis temomis.	• *Atpažįsta savo gimtąją kalbą, tarmę (1–3 metų vaikai), kitakalbiai – ir lietuvių kalbą (4–6 metų vaikai).*
	• *Sužino, kad pasaulyje žmonės kalba įvairiomis kalbomis, klausosi įrašų anglų, vokiečių, prancūzų, rusų, lietuvių, lenkų ar kt. kalbomis, aptaria, lygina, skiria kalbas (4–6 metų vaikai).*

• Geba kalbėti prasmingai, taisyklingai, pilnais sakiniais, noriai pasakoja, klausinėja, deklamuoja, atsakinėja.	• *Sužino, kad yra žmonių, negalinčių kalbėti ar girdėti, kad jie naudoja savitus susikalbėjimo būdus (gestų kalbą, Brailio raštą ar kt.) (4–6 metų vaikai).*
	• *Bendraudami su kitakalbiais ar turinčiais bendravimo, kalbos suvokimo problemų, pasitelkia neverbalinę kalbą (4–6 metų vaikai).*
• Domisi gimtąja kalba, suvokia gimtosios kalbos savitumą, jaučia pagarbą gimtajam žodžiui, kalbai.	• *Įvairios veiklos metu, žaisdami žaidimus, atlikdami užduotis susikaupia, kad galėtų suprasti kitus, tinkamai reaguoja į jų siūlymus, pastabas (4–6 metų vaikai).*
	• *Pastebi (1–3 metų vaikai) ir apibūdina pašnekovo veido mimiką, gestus, kūno kalbą ir kalbos intonacijas (4–6 metų vaikai).*
• Geba reikšti savo mintis, jausmus, nuotaikas, pasakoti patirtus įspūdžius, reikšti savo nuomonę.	• *Reaguoja į išgirstą tekstą, patirtą situaciją mimika, gestais, kūno kalba, emocijomis, žodžiais (pasiklausia, pritaria, pasidalija tuo, ką išgirdo ir kt.).*
	• *Bando pasakoti, apibūdinti daiktą ar reiškinį lietuvių (valstybine) kalba (4–6 metų vaikai).*
• Dalinasi patirtimi, įspūdžiais, įvardija savo mėgstamas veiklas, pratimus, žaidimus.	• *Žaisdami bando kurti ar perkurti kūrinius (keičia įvykių seką, įveda naujus veikėjus, sukuria naują pabaigą ir kt.) (4–6 metų vaikai).*
• Kitakalbiai vaikai domisi lietuvių (valstybine) kalba, pajunta gimtosios ir lietuvių kalbos skirtumus.	• *Žodžiu kuria trumpus tekstus (sveikinimus, linkėjimus ir pan.), pasakoja ir atpasakoja išgirstus aiškaus, lengvai suprantamo turinio tekstus (4–6 metų vaikai).*
	• *Atsineša į grupę savo mėgstamų knygų, žurnalų, kalendorių, komentuoja jų iliustracijas, pasakoja kitiems, kuo jiems šis spaudinys įdomus.*
• Intuityviai supranta įvairių kalbų savitumą, jaučia pagarbą jų žodžiams.	• *Tyrinėdami sužino, kad knyga turi autorių, pavadinimą, iliustracijas (4–6 metų vaikai).*
	• *Vartydami knygas patiria, kad knygos yra labai skirtingos (eiliuotos ir neeiliuotos, enciklopedijos, bežodės ir kt.) (4–6 metų vaikai).*

• Geba apibūdinti savo jausmus ir emocijas, kylančias įvairių veiklų metu.	• *Aiškinasi, kaip reikia elgtis su knygomis, kaip jas saugoti. Tausoja knygas ir kitus leidinius (tvarko, klijuoja) (4–6 metų vaikai).*
	• *Varto įvairias knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto (1–3 metų vaikai), tyrinėja knygas, žurnalus, enciklopedijas, aptaria jų iliustracijas ir turinį, išsiaiškina, kad knygose galima rasti daug naudingos informacijos (pvz., apie Lietuvą, kitas šalis, žymius žmones, gyvūnus, augalus ir kt.) (4–6 metų vaikai).*
• Domisi knygomis, enciklopedijomis, žurnaliukais ir kitais spaudiniais, noriai juos varto, tyrinėja.	• *Lankosi bibliotekoje, knygyne.*
	• *Turtina grupės bibliotekėlę, rūpinasi, taiso, aplenkia knygas, pagarbiai su jomis elgiasi (4–6 metų vaikai).*
• Gerbia ir tausoja knygas.	• *Įrengia grupėje „leidyklą“, vieni ar veikdami kartu su draugais dalijasi sumanymais ir kuria įvairias knygas, laikraščius, atvirukus, skelbimus, kvietimus ir pan. Džiaugiasi savo knygelėmis (ar kitais sukurtais darbais), jas aptaria, palygina, įvertina (4–6 metų vaikai).*
• Domisi rašytiniais tekstais, imituoja skaitymą, komentuoja iliustracijas.	• *Inscenizuoja įvairius kūrinius, žaidžia vaidmenų žaidimus, pirštų žaidimus, lėlių teatrą.*
• Savo išgyvenimus, patirtį, mintis, emocijas ir idėjas reiškia piešiniais, ženklais, raidėmis, judesiu bei kitomis meninėmis priemonėmis.	• *Rengia iliustracijų, atvirukų, knygų ar kt. parodas (4–6 metų vaikai).*
	• *Žaidžia pirštukų žaidimus, domisi tautosakos kūriniais, grožinės ir pažintinės literatūros kūriniais.*
• Geba pasakoti ir deklamuoti.	• *Eksperimentuoja, improvizuoja, pamėgdžioja (1–3 metų vaikai), kuria išgalvotas ar perkuria girdėtas istorijas, eilėraščius, įsikūnija į įvairius knygų, pasakų veikėjus ir kt. (4–6 metų vaikai).*
• Kalba taisyklingai tardami garsus, naudoja įvairias gramatines struktūras.	• *Klausosi sekamų pasakų, sakmių, padavimų, skaitomų, grožinės literatūros kūrinėlių, aptaria, sukuria trumpą rišlų pasakojimą apie veikėjų išvaizdą, poelgius, seka*

- Geba sukurti trumpus pasakojimus, išklausyti kitų pasakojimus, skiria realius ir išgalvotus įvykius, analizuoja informacijos tikrumą.
- Komunikuoja ir save pristato įvairiomis meno kalbos bei raiškos priemonėmis, perteikdami išgyventas ar sumanytas situacijas, idėjas, emocijas.
- Aiškiai taria daugumą gimtosios kalbos garsų.
- Geba žaismingai, išradingai pasakoti, deklamuoti, klausinėti, atsakinėti į klausimus.
- Domisi skaitymu ir rašymu. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.
- Domisi įvairiais kalbos garsais, žodžiais, frazėmis, jas mėgdžiodami ir pakartodami.
- Geba pasakoti, deklamuoti, klausinėti, atsakinėti į klausimus.

girdėtas pasakas, aptaria jas, iliustruoja, improvizuodami vaidina (4–6 metų vaikai).

- *Klausosi deklamuojamų, skaitomų eilėraščių, kartoja patikusias frazes, smagius žodžius, patys deklamuoja, mėgdžioja žodžiais, gestais, mimika, imituoja judesiais.*
- *Kalbasi, diskutuoja apie skaitymo ir rašymo reikšmę žmogaus gyvenime (4–6 metų vaikai).*
- *Deklamuoja, eiliuoja, žaidžia žodžiais, garsais, taisyklingai juos tardami (4–6 metų vaikai).*
- *Plėtoja rašytinės kalbos gebėjimus mėgdžiodami suaugusius ir eksperimentuodami: brauko, keverzoja, piešinėja (1–3 metų vaikai).*
- *Žaisdami, tyrinėdami atpažįsta kai kurias spausdintines (didžiąsias) abėcėlės raides, jas pavadina (pvz., pirmąją savo vardo raidę). Pastebi vaizdų, ženklų, garsų skirtumus ir panašumus (4–6 metų vaikai).*
- *Spausdintomis raidėmis užrašo savo (draugų, šeimos narių) vardą, ranka ar klaviatūra kopijuoja aplinkoje matomas raides. Išnaudoja įvairias rašymo galimybes (ant lentos, stiklo, kompiuterio klaviatūra ir pan.), dėlioja raides, žodžius iš aplinkoje randamų priemonių (4–6 metų vaikai).*
- *Mokosi tinkamai laikyti rašymo priemonę (pieštuką). Piešia, spalvina, karpo, lipdo, lavindami smulkiuosius rankų raumenis (4–6 metų vaikai).*
- *Aplinkoje atpažįsta paprastus simbolius (1–3 metų vaikai), tyrinėja rašto elementus, dažnai aptinkamus žodžius, užrašus (pvz., kelio ženklų, įstaigų, parduotuvių pavadinimus), klausinėja, aiškinasi matomų spausdintų žodžių prasmę, pastebi vaizdų, ženklų panašumus ir skirtumus (4–6 metų vaikai).*

• Geba išreikšti savo išgyvenimus, patirtį, mintis, įspūdžius piešiniais, ženklais, judesiais.	• *Skiemenuoja įvairius žodžius, girdi garsus, juos skaičiuoja (4–6 metų vaikai).* • *Savo išgyvenimus, patirtį, mintis reiškia piešiniais, ženklais, raidėmis ir judesiais (4–6 metų vaikai).*
• Geba įsiklausyti į draugo, suaugusiojo kalbą, išgirsti perteikiamą informaciją.	• *Kuria mįsles, skaičiuotes, pasakas, eilėraštukus, daineles, greitakalbes. Sugalvoja pasakojimui pradžią ar pabaigą, trumpą, rišlų pasakojimą (4–6 metų vaikai).*
• Domisi įvairiomis Lietuvos regionų tarmėmis.	• *Įsitraukia į žaidinimus, kartoja dainelių, skanduočių skiemenis, žodžius, emocijomis ir judesiais atliepia eilėraščio tekstą ir pasakojimą (1–3 metų vaikai).*
• Domisi rašmenimis, imituoja raštą ir skaitymą.	• *Seka, dainuoja lietuvių ir lenkų (rusų) liaudies pasakas be galo, patarles, priežodžius, posakius (4–6 metų vaikai).*
• Geba dėmesingai klausytis tautosakos, grožinės literatūros kūrinių.	• *Klausosi skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių, deklamuojamų eilėraščių, įpranta suvokti jų prasmę, juos aptaria, iliustruoja piešiniais, judesiais reiškia jų nuotaiką (4–6 metų vaikai).*
• Atpažįsta paprastas, palengvinančias bendravimą skaitmenines technologijas.	• *Susipažįsta su skaitmeninėmis knygų versijomis (4–6 metų vaikai).* • *Tyrinėja, išbando skaitmenines technologijas bendravimui ir bendradarbiavimui (4–6 metų vaikai).*

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką.

TURINIO APMATAI	LŪKESČIAI
• Geba naudotis įvairiomis dailės medžiagomis, priemonėmis ir pan.	• *Domisi įvairiomis vizualinės raiškos priemonėmis: rašikliais, dažais, tešla ir pan. ir atkreipia dėmesį į*

- Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.
- Geba kurti įsivaizduojant, fantazuojant, modeliuojant, taikant įvairias dailės technikas.
- Jaučia grožį – gamtos, žmogaus sukurtų daiktų, meno kūrinių.
- Geba išreikšti save vaizdu, garsu, žodžiu.
- Bando įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štampavimą, lipdymą, aplikavimą.
- Geba eksperimentuoti su natūralia medžiaga.
- Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas ir priemones.
- Geba išreikšti patirtus įspūdžius, emocijas, mintis įvairiomis meninėmis raiškos priemonėmis.
- Geba dalintis įspūdžiais apie savo ir kitų vaidinimus, šokių patirtis.
- Geba jausti spontaniškos improvizacijos ir kūrybos džiaugsmą.
- Geba atlikti darbus tam tikra seka, įvairiais būdais sujungia skirtingas medžiagas.

pėdsakus, kuriuos jie palieka-taškus, brūkšnius, linijas (1–3 metų vaikai).

- *Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradeda rinktis jiems patrauklias raiškos priemones, medžiagas (1–3 metų vaikai).*
- *Kurdami, koreguodami savo sumanymus tyrinėja dailės priemones – pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, plastiliną (4–6 metų vaikai).*
- *Domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiauškėjimo sąsajas (1–3 metų vaikai).*
- *Atranda erdvinį pasaulį žaidžiant, čiupinėjant, dėliojant įvairių formų ir spalvų detales.*
- *Eksperimentuoja skirtingomis formomis ir spalvomis, įrankiais, popieriumi ar senu audiniu; viename darbelyje derina keletą dailės technikų.*
- *Spontaniškai tyrinėja pasiūlytas vizualines raiškos priemones: jas liečia, judina, braukia, teplioja, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę.*
- *Judesio kalba išreiškia savo mintis, emocijas, pažįsta pasaulį (4–6 metų vaikai).*
- *Tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas papasakoti (1–3 metų).*
- *Piešia pėdomis, delnais, pirštais; tapo erdvėje, prie stalo, abiem rankomis; siūlo idėjas, ką galima iš jų sukurti; ieško kitokių technologinių sprendimų (4–6 metų vaikai).*
- *Mėgdžioja aplinkos garsus, atkartoja toninius ir ritminius darinius, skandavimą derina su judėjimu (1–3 metų vaikai).*

• Domisi žmogaus sukurtais meno dirbiniais.	• *Eksperimentuodami atskiria natūralias medžiagas: medį, odą, audinį, gintarą, geležį, akmenį, molį, smėlį, šiaudą, popierių, skystas medžiagas (4–6 metų vaikai).*
• Panaudoja žodines ir judesių raiškos priemones pasirinktam vaidmeniui atskleisti.	• *Piešia, tapo, klijuoja, lipdo, štampuoja, purškia ant medžiagos atraižų, senų paklodžių, ant stiklo, grindų, ir ant kitų paviršių grupėje.*
• Geba dainuoti, vaidinti, žaisti ratelius, muzikinius žaidimus pamėgdžiojant gamtos garsus.	• *Dažo voleliu, piešia magnetu, braižo vielute, pagaliuku; piešia kreidelėmis ant asfalto, daro įvairius antspaudus.* • *Žaidžia su smėliu ir vandeniu, stato pilis, kepa ,,pyragėlius“ ir juos puošia gamtine medžiaga.*
• Sugeba judėti išreikšdami trimatę erdvę; samprotauja apie judesį ir jo šešėlį.	• *Įvairiomis dailės raiškos priemonėmis piešia muziką, orą, nuotaikas ir t.t. (4–6 metų vaikai).* • *Ieško, kokiais būdais galima sukurti, pagaminti darbelį, nupiešti piešinį, nulipdyti ar suklijuoti (4–6 metų vaikai).*
• Geba džiaugtis, grožėtis, aptarti, vertinti savo ir draugų kūrybą; dalintis įspūdžiais apie savo ir kitų vaidinimus, šokių patirtis.	• *Dalyvauja rengiamose grupės, darželio, kitų įstaigų dailės darbų parodėlėse.* • *Kuria meninį apipavidalinimą savo pagamintoms žaidimų priemonėms (4–6 metų vaikai).*
• Geba improvizuoti, kurti savitus judesius.	• *Tardamiesi, reflektuodami užbaigia pradėtą kūrybinį darbą, svarstydami, kas pavyko, o kas sekėsi sunkiau, jį tobulina; aptaria savo ir draugų kūrybos darbelius (4–6 metų vaikai).* • *Atvaizduoja augalus ir gyvūnus dailės darbeliuose.*
• Suvokia gamtos garsų įvairovę, jų skambumą, melodingumą.	• *Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones. Vaidmenų žaidimų metu, atlikdami pasirinktus vaidmenis, pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones (1–3 metų vaikai).*

• Jaučia muzikos tonacijas ir ritmus, žaidimų, ratelių bei šokių judesius.	• *Dalindamiesi savo sumanymais, žinojimu, bando spontaniškai vaidinti improvizacijose, lėlių teatre; žaidžia vaidmenų, siužetinius žaidimus.* • *Juda išreikšdami trimatę erdvę (aukštai-žemai, kairėn-dešinėn, pirmyn-atgal) (4–6 metų vaikai).* • *Bando kurti savo vaidinimus naudodami žaislus, karūnėles ir kitas priemones (4–6 metų vaikai).* • *Pratinasi vaidinti žiūrovams: jaunesniems vaikams, tėveliams, svečiams (4–6 metų vaikai).* • *Dalyvauja muzikiniuose konkursuose ir renginiuose, dalijasi įspūdžiais apie savo ir kitų vaidinimus, šokių patirtis (4–6 metų vaikai).* • *Kuria ar savaip perteikia kelis veikėjus, vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas (4–6 metų vaikai).* • *Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves (1–3 metų vaikai).* • *Šoka paprastus ratelius, bandydami nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais (1–3 metų vaikai).* • *Tyrinėja šokio tempą, ritmą, judesių derinius, susieja improvizuotus judesius su šokio elementais. Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (4–6 metų vaikai).*
• Domisi įvairiais muzikiniais instrumentais, jų išgaunamu garsu.	• *Apibūdina šokio tempą, nuotaiką, tempą (4–6 metų vaikai).* • *Klausosi įvairių gamtos garsų ir jų įrašų, juos imituoja ir aptaria.*

• Geba naudotis įvairiais netradiciniais muzikiniais instrumentais, pagamintais iš gamtinių medžiagų.	• *Vaikai kuria idėjas, improvizuoja balsu arba muzikos instrumentu bei kuria melodijas trumpiems tekstams ar paveikslams (4–6 metų vaikai).*
	• *Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu (1–3 metų vaikai).*
• Geba kurti muzikinius dialogus.	• *Žaisdami groja įvairiais žaisliniais muzikos instrumentais, gamtos daiktais (pagaliukais, akmenukais, kaladėlėmis) (1–3 metų vaikai).*
• Geba stebėti meninės kūrybos proceso ypatumus.	• *Išbando, eksperimentuoja, žaidžia, tyrinėja, aptaria, lygina, groja įvairiais muzikos instrumentais, aptaria jų garsą.*
	• *Dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais (1–3 metų vaikai).*
• Laisvai ir išradingai vaidina, kuria siužetus, savarankiškai pasiskirsto vaidmenimis.	• *Klausosi įvairių muzikinių kūrinių, juos aptaria; akomponuoja sau dainuodami, šokdami, vaidindami.*
	• *Pasitelkia vaizduotę žaisdami, judėdami; žaidžia dramos arba lėlių teatrą; inscenizuoja liaudies pasakas (4–6 metų vaikai).*
• Savaip interpretuoja reiškinius ir įvykius, modeliuoja, fantazuoja, kuria istorijas, siužetus ar pasakojimus.	• *Stebi daiktus grupėje, išvykose, lankosi spektakliuose ir koncertuose, vykstančiuose ugdymo įstaigoje.*
	• *Spontaniškai ir tikslingai kuria muziką, reiškia mintis muzikos garsais (4–6 metų vaikai).*
• Geba kelti probleminius klausimus, diskutuoti, svarstyti; įvertinti savo ir kitų vaikų kūrybinę veiklą.	• *Kuria savitą muzikinį produktą: melodiją, ritminį pratimą, nedidelės apimties muzikinę pjesę, patarimą dainai, keletą kartų jas taiso, koreguoja; atkartoja kitų vaikų sukurtas kompozicijas (4–6 metų vaikai).*
	• *Muzikine idėja pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinį, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį; bando išgauti gyvūnų, paukščių balsus, gamtos reiškinių garsus įvairiais muzikos instrumentais.*

• Geba skirti muzikinius ir nemuzikinius garsus, nurodyti skambėjimo kryptį, garsą.	• *Apibūdina muzikos skambėjimo charakterį (lėta, greita, linksma, liūdna, tyli, garsi ir pan.) (4–6 metų vaikai).*
	• *Dainuoja skambant įrašui; prisitaiko prie bendro muzikos pulso, kitokios tonacijos.*
• Geba kurti įvairius „dialogus“, jungiant skirtingas medžiagas.	• *Kuria pasakojimus įterpdami išmoktas ar žinomas dainas, šokių judesius (4–6 metų vaikai).*
	• *Stebėdami aplinką, įpranta pastebėti meno kūrinius, kaupia patirtį ir įspūdžius.*
• Suvokia metų laikų kaitą, tradicijų, papročių, žmonių gyvenimo būdo reikšmę.	• *Improvizuoja, vaidina, stebi lėlių, dramos, pantomimos, muzikos vaidinimus; kuria naujų šešėlių teatrą; džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu (4–6 metų vaikai).*
	• *Interpretuoja istorijas, pasitelkiant pirštų, lėlių, šešėlių teatrą (4–6 metų vaikai).*
• Dainuoja laisvai grupėje, lauke ar namuose, savarankiškai žaidžiant laisvalaikiu.	• *Atkreipia dėmesį į artimiausios gamtos objektus. Parodo patinkantį augalą, gyvūną. Susipažįsta su metų laikais (1–3 metų vaikai).*
	• *Stebi metų laikų kaitą, aptaria kalendorinių švenčių ir liaudies papročių, dainų, ratelių bei žaidimų reikšmę (4–6 metų vaikai).*
• Laisvai ir išradingai vaidina, kuria siužetus; judėdami pasitelkia vaizduotę.	• *Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydami į savo ir draugų dainavimą; tyrinėja dainų, šokių skambėjimo tembrus (4–6 metų vaikai).*
• Geba vaidinti, improvizuoti integruojant muziką, dailę.	• *Iš žaislų, daiktų, taip pat dailės priemonėmis kuria dekoracijas, vaidinimo reikmenis (4–6 metų vaikai).*
	• *Intonuoja žaidimus, eilėraščius, dainas, garsažodžius, skaičiuotes, informacinius tekstus, skelbimus, receptus (4–6 metų vaikai).*

• Geba išreikšti save interaktyviose programėlėse sukurtais piešiniais ir įvairiais darbeliais.	• *Žaidžia su smėliu ir vandeniu, stato pilis, kepa „pyragėlius“ ir juos puošia gamtine medžiaga.* • *Kurdami konstrukcijas jaučia kūrybos džiaugsmą, siūlo naujų netikėtų idėjų ir jas savitai įgyvendina.* • *Domisi išmaniaisiais žaislais, jų skleidžiamais garsais, judesiais, siekia efekto (1–3 metų vaikai).* • *Žaisdami, tyrinėdami įvairias informacines technologijas išsiaiškina, kad internetinėje erdvėje yra daug įvairios informacijos „blogos ir geros“, kad nereikėtų į jį rašyti jokių duomenų nei apie save, nei apie kitus žmones (4–6 metų vaikai).* • *Džiaugiasi, aptaria, pasakoja, pristato kitiems savo programėlėse (pvz., piešimo programa „Paint“, „Kids Paint Free“) sukurtus piešinius ar kitus darbus (4–6 metų vaikai).* • *Klausosi, aptaria, palygina liaudies ir šiuolaikinę muziką, ją apibūdina (lėta, greita, linksma, liūdna, tyli, garsi ir pan.) (4–6 metų vaikai).*

UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĮSTU APLINKĄ“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis.

TURINIO APMATAI	LŪKESČIAI
• Natūraliai smalsauja ir dalyvauja organizuotose veiklose. • Domisi savo kūnu, žino kūno dalių paskirtį. Suvokia berniukų ir mergaičių panašumus bei skirtumus.	• *Tyrinėja savo kūno dalis (1–3 metų vaikai), jas aptaria, apibūdina, aiškinasi jų paskirtį, galimybes (4–6 metų vaikai).* • *Saugiai judėdami atranda kūno galimybes, žaisdami judriuosius ir sportinius žaidimus, kurdami judesių*

	junginius tyrinėja savo kūno galimybes (4–6 metų vaikai).
• Atpažįsta ir pavadina savo jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kyla.	• *Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus. Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo emocijų išraiškas (1–3 metų vaikai).*
• Stebi, tyrinėja artimiausią grupės bei darželio aplinką, gilėjantį supratimą skatina įvairiais būdais.	• *Atpažįsta ir įvardija savo jausmus, apibūdina situacijas, kuriose jie kyla, naudojant korteles, piešinius, dienoraščius ir vaidinimus (4–6 metų vaikai).*
• Geba skirti, lyginti, grupuoti, analizuoti gamtamokslinio, kalbinio, matematinio, meninio, visuomeninio, sveikatos ir fizinio ugdymosi sričių daiktus ir reiškinius pagal jiems būdingus lengvai pastebimus požymius, moka juos apibūdinti.	• *Pradeda orientuotis darželio aplinkoje (1–3 metų vaikai).* • *Tyrinėja, bando, praktikuoja darželio patalpas ir teritoriją, aplanko logopedų, slaugytojo kabinetus, direktorių, pavaduotojus, skalbyklą, virtuvę; kalba, diskutuoja apie čia dirbančius žmones, apie jų atliekamą darbą (4–6 metų vaikai).*
• Geba tyrinėti, lyginti, eksperimentuoti, analizuoti artimiausią aplinką penkiais pojūčiais.	• *Pažįsta daiktų pasaulį visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą (apžiūri, uosto, klauso, kiša į burną, kramto, ragauja, griebia, meta, liečia) (1–3 metų vaikai).* • *Žaisdami atlieka nesudėtingas veiksmų sekas (1–3 metų vaikai).*
• Geba grupuoti daiktus pagal įvairius požymius (tekstūrą, spalvą, formą, dydį, ilgį).	• *Domisi judančiais, garsus skleidžiančiais žaislais, išmaniaisiais daiktais, naudoja rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones (1–3 metų vaikai).*
• Geba suvokti ir nustatyti daiktų dydį, erdvinę padėtį vienas kito ir savo kūno atžvilgiu.	• *Nuspėjamai reaguoja į įprastus įvykius, kurių baigtį galima numatyti (įjungus jungiklį užsidega šviesa, žaislas pradeda judėti) (1–3 metų vaikai).* • *Dalyvaudami įvairiose veiklose įpranta pasakoti apie savo poelgius, atradimus ir pan.; klausinėja, aiškindamiesi naujus, nežinomus dalykus (4–6 metų vaikai).*

- Domisi gamta, geba pasijausti gamtos dalimi, jaučiant pagarbą gyvybės įvairovei.
- Geba tyrinėti, apibūdinti, lyginti ir pažinti augalus.
- Domisi gyvūnais, geba juos pavadinti ir apibūdinti.
- Suvokia gyvūnų ir žmonių gyvenimo būdo, mitybos sandaros panašumus ir skirtumus.
- Spontaniškai ir tikslingai stebi augalus, gamtos reiškinius, gyvūnus, paukščius; klausinėja apie neaiškius dalykus ir reiškinius.
- Geba apibūdinti, pavadinti, pristatyti poelgį, kūrybinį darbelį ar kitą daiktą.
- Geba pagal išorinius požymius gyvūnus ar gamtos reiškinius priskirti tam tikrai grupei, sudaryti sekas, lyginti, grupuoti, rūšiuoti, skaičiuoti, matuoti.

- *Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai turi požymius – formą, dydį, spalvą (1–3 metų vaikai).*
- *Žaidžia, stebi, tyrinėja, atpažįsta, pavadina artimos aplinkos daiktus, juos apibūdina, palygina, pagal paskirtį naudoja, grupuoja pagal požymius (gyvas/ negyvas), tekstūrą, spalvą, formą, dydį, ilgį (ilgas, trumpas), temperatūrą (šiltas, šaltas), svorį (lengvas, sunkus) (4–-6 metų vaikai).*
- *Atranda, kad objektais galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti (1–3 metų vaikai).*
- *Natūraliai smalsaudami, dalyvaudami organizuotose veiklose manipuliuoja žaislais ir daiktais, atranda daiktų paskirtį.*
- *Stebėdami aplinkos daiktus ugdosi savarankiškumą, pradeda orientuotis aplinkoje, suvokia, su kokiais daiktais reikia būti atsargiems, kokių geriau neliesti.*
- *Tyrinėja, eksperimentuoja, bendradarbiauja, aiškinasi, kokiais būdais ir priemonėmis (fotokamera, pieštuku, termometru, mikroskopu ir t.t.) galima rinkti, fiksuoti, grupuoti informaciją ir daryti išvadas apie tam tikrus objektus ir reiškinius (4–6 metų vaikai).*
- *Žaisdami, tyrinėdami, stebėdami, dalyvaudami įvairiose veiklose ar stebėdami paveiksluose atpažįsta gyvūnus, imituoja jų garsus; stebi, aptaria ir lygina naminių gyvūnų ir laukinių žvėrių, paukščių elgseną, gyvenimo būdą, mitybą ir išvaizdą.*
- *Dalyvaudami organizuotose veiklose sužino apie augalų ir gyvūnų prisitaikymą prie aplinkos metų laiku; aiškinasi, kokia gyvūnų nauda gamtai (pvz., vilkai išgaudo sergančius ir ligotus gyvūnus), kokią pagalbą gyvūnai teikia žmogui (4–6 metų vaikai).*

- Geba kritiškai mąstyti, spręsti problemas.
- Suvokia gamtos ir technologijų ryšį, geba stebėti ir analizuoti aplinką.
- Suvokia metų laikų ir gamtos reiškinių kaitą.
- Žino metų laikų pavadinimus ir jiems būdingus požymius.
- Geba naudoti įvairius pasaulio pažinimo būdus.
- Pažįsta gyvosios ir negyvosios gamtos reiškinius.
- Geba surasti naujos informacijos, pastebi akivaizdžius pasikeitimus, prieštaravimus.
- Geba naudotis mikroskopu, padidinamu stiklu, magnetu.
- Geba sutelkti dėmesį, siekiant suvokti, įsiminti, samprotauti.

- *Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus, gyvūnų poreikius; pastebi, kad suaugę gyvūnai gali kitaip vadintis nei jaunikliai (pvz., višta, gaidys ir viščiukas ir pan.), atranda, kaip žiemoja gyvūnai, aiškinasi, kodėl kai kurie paukščiai migruoja (4–6 metų vaikai).*
- *Tyrinėja, stebi, pastebi, savaip reflektuoja žmogaus daromą įtaką aplinkai, atskiria, kada poveikis yra teigiamas, o kada – neigiamas (pvz., inkilų kėlimas, paukščių lesinimas žiemą, šiukšlių rinkimas; medžio šakų laužymas, skruzdėlyno naikinimas, vabzdžių trypimas) (4–6 metų vaikai).*
- *Eksperimentuoja, aptaria, lygina, žaidžia įvairiomis gamtinėmis medžiagomis; tyrinėja medžiagų savybes (tirpsta, skęsta, plūduriuoja, traukia magnetas); kuris dirvožemis (smėlis, molis, juodžemis) geriausiai praleidžia vandenį.*
- *Domisi viskuo, kas supa: žaislais, žmonėmis ir jų gyvenimo būdu, darbu, kūryba, gamtos reiškiniais, daiktais, technika, įvairia veikla ir naujomis technologijomis.*
- *Žaisdami tyrinėja, mokosi tinkamai pavadinti naudojamą gamtinę medžiagą (akmenukai, plunksnos, augalų dalys ir pan.).*
- *Tyrinėja, stebi, dalyvauja bendrose veiklose, pastebi ir pavadina savo aplinkoje daugumą gamtos reiškinių (rasa, vaivorykštė, vėjas, šlapdriba, šerkšnas, šalna, atodrėkis, šešėliai, sniegas) (4–6 metų vaikai).*
- *Tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria ir gaudo „saulės zuikučius“.*

• Geba veikti, eksperimentuoti, numatant pasekmes, ieškoti informacijos enciklopedijose, knygose, paveikslėliuose.	• *Stebi orus, juos sutartiniais ženklais fiksuoja kalendoriuje; tyrinėja vėją, jį apibūdina (šaltas, šiltas, stiprus) (4–6 metų vaikai).* • *Tyrinėja, įžvelgia, apibūdina vandens savybes, vėjo naudą žmogaus gyvenime (4–6 metų vaikai).* • *Tyrinėdami artimą aplinką stebi gamtą skirtingais metų laikais, nusako jų ypatumus (4–6 metų vaikai).*
• Skiria realybę nuo prasimanymo, fantazijos.	• *Žaisdami, stebėdami, tyrinėdami artimą aplinką domisi dangaus kūnais; atpažįsta žemės planetą, saulę, mėnulį, savaip juos apibūdina (4–6 metų metai).*
• Geba rasti panašumus ir skirtumus, lyginti, klasifikuoti, apibendrinti, sisteminti.	• *Diskutuoja, ką reiškia darna su gamta, mokosi rūšiuoti atliekas (4–6 metų vaikai).* • *Gamtamokslinę informaciją renka įvairiais būdais (stebi, tyrinėja, skaito, klausinėja) ir priemonėmis (pvz., lupa, termometras, mikroskopas, fotokamera, matavimo prietaisai, matavimo juosta), ją pristato kitiems (4–6 metų vaikai).*
• Jaučia pagarbą gyvybei ir žemei, perpranta žmogaus, jo veiklos ir gamtos ryšį.	• *Žaisdami, tyrinėdami, veikdami su aplinkos daiktais, atlieka kasdienėse situacijose pritaikomas matematines procedūras: skaičiuoja naudodami aplinkos daiktus, atlieka paprastus sudėties veiksmus, matuoja, lygina, grupuoja, klasifikuoja (4–6 metų vaikai).*
• Geba taikyti keletą skirtingų aplinkos ir savęs pažinimo būdų; tikslingai stebėti, atrasti, tyrinėti, ieškoti informacijos knygose, paveikslėliuose.	• *Veikdami vienas ar drauge su kitais artimiausioje aplinkoje atpažįsta aiškiais piešiniais, žodžiais, simboliais pateiktas sekas.*
• Geba įžvelgti problemą, pagal galimybes apmąstyti ir rasti keletą jos sprendimo būdų.	• *Įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdieninėje veikloje pasitaikančias dydžio, masės, tūrio, palyginimo veiklas (1–3 metų vaikai).* • *Žaisdami, tyrinėdami, bendradarbiaudami su kitais, matuoja nedidelį atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudodami dažniausiai naudojamu sąlyginiu matu, objektus*

	palygina tarpusavyje (pvz., ilgesnis – trumpesnis, sunkesnis – lengvesnis, didesnis – mažesnis, daugiau – mažiau, toliau – arčiau, toks pat kaip – ne toks pat kaip) (4–6 metų vaikai).
• Atpažįsta ir skiria skirtingas medžiagas, faktūras ir spalvas.	• *Matuoja termometru kūno, oro, vandens temperatūrą (4–6 metų vaikai).*
	• *Bendradarbiauja, tyrinėja, dalyvauja bendrose veiklose, stebi ir fiksuoja pasirinktą augalą skirtingais metų laikais; atpažįsta ir pavadina keletą artimiausioje aplinkoje augančių medžių, krūmų, žolių.*
• Pažįsta ir geba pavadinti pagrindines spalvas, formas, dydį, erdvinę padėtį.	• *Žaisdami, įgydami patyrimo susipažįsta su augalo poreikiais (vanduo, šviesa, dirvožemis).*
• Pažįsta vaisius ir daržoves, geba apibūdinti jų skonio savybes, formą, spalvą.	• *Tyrinėja, susipažįsta su augalo gyvenimu nuo sėklos iki sėklos; sodina, daigina, augina gėles, daržoves, medžius, krūmus, įpranta juos prižiūrėti, rūpintis (4–6 metų vaikai).*
• Geba ieškoti informacijos ir ją analizuoti, naudojantis įvairiais šaltiniais (IKT, enciklopedijomis, žurnalais, knygomis).	• *Skiria dažniausiai sutinkamas daržoves, vaisius, nusako, kaip juos naudoti maistui.*
	• *Emocingai žavisi regimais ir girdimais įspūdžiais, jautriai reaguoja į spalvas, formas, linijas; pastebi pasikeitimus aplinkoje.*
• Pažįsta ir suvokia skaitmenis.	• *Pradeda skaičiuoti žaisdamas pirštukų žaidimus, įsitraukia į įvairias skaičiavimo veiklas, įvardija skaičius 1,2,3 (1–3 metų vaikai).*
• Geba įsivaizduoti klausantis skaitomo teksto ar sakytinio pasakojimo.	• *Tyrinėja, lygina, rūšiuoja, grupuoja, skaičiuoja, matuoja, elementariai apibendrina, įgyja elementarių vaizdinių apie kiekį, skaičių, dydį, laiką, erdvę, svorį, formą, temperatūrą (4–6 metų vaikai).*
• Geba bendradarbiauti grupėje, priimti kitų sprendimus.	• *Matuoja, sveria daiktus, pilsto, samsto skystas ir birias medžiagas įvairios formos indais, matuoja jų talpą (4–6 metų vaikai).*

• Derina žodinę kalbą, gestus ir kitą kūno kalbą bei konkrečius objektus, spontaniškai dalinasi įspūdžiais, kaip atliko veiksmus ir kokia seka.	• *Apibūdina žodžiais ar iliustruoja kitais jam žinomais ar pasiūlytais būdais judėjimo kryptį (pirmyn, atgal, į kairę, į dešinę), erdvėje esančių daiktų padėtį jo atžvilgiu (pvz., priešais mane, už manęs, šalia manęs, kairėje, dešinėje), kitų daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu (aukščiau, žemiau, virš, po, prie, už) (4–6 metų vaikai).*
	• *Analizuoja, aiškinasi, aptaria rašto istoriją, popieriaus atradimą, knygelių gamybą; žaidžia, eksperimentuoja ant popieriaus su plunksna, pieštuku, rašalu, tušu, spausdintuvu (4–6 metų vaikai).*
	• *Kuria trumpus tekstus (sveikinimus, linkėjimus ir pan.), pasakoja ir atpasakoja išgirstus aiškaus, lengvai suprantamo turinio tekstus (4–6 metų vaikai).*
	• *Žaisdami, tyrinėdami bando sieti kalbos garsus su jų simboliais, atpažįsta kai kurias spausdintines (didžiąsias) raides (4–6 metų vaikai).*
• Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai).	• *Susitinka su senyvo amžiaus žmonėmis ir įvairių šiuolaikinių profesijų atstovais, kalbasi apie jų atliekamą darbą, gyvenimo būdą, aptaria panašumus ir skirtumus (4–6 metų vaikai).*
	• *Eksperimentuoja, grupuoja, žaidžia su įprastais ir mažai pažįstamais daiktais.*
	• *Kelia klausimus, įvardija problemas, ieško sprendimo būdų, mokosi iš savo veiklos įvairiais būdais dalindamiesi įspūdžiais, kaip atliko veiksmus ir kokia seka; remdamiesi ankstesne patirtimi svarsto, ką kitą kartą darytų kitaip (4–6 metų vaikai).*
• Geba naudotis įvairiais informacinių technologijų įrankiais (planšete, kompiuteriu, išmaniuoju telefonu, fotoaparatu, interaktyviu ekranu).	• *Žaidžia su paprastais išmaniaisiais žaislais, pradeda laikytis jų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių (1–3 metų vaikai).*

• Turi elementarių informacinio kodavimo ir programavimo įgūdžių.	• *Susitinka su kompiuterių programuotoju, kalbasi, klausinėja apie informacinių technologijų naujoves (4–6 metų vaikai).* • *Atpažįsta informacijos kodavimo elementus (4–6 metų vaikai).* • *Atranda skaitmeninių technologijų pritaikymo galimybes (4–6 metų vaikai).* • *Pasirenka skaitmenines priemones piešimui, skaičiavimui, žaidimams (4–6 metų vaikai).* • *Domisi, klausinėja apie neaiškius ar nežinomus dalykus, reiškinius, aiškinasi, ieško informacijos knygose, paveikslėliuose, internete, įsidėmi faktus, savaip apmąsto (4–6 metų vaikai).*
• Turi elementarų geografinį suvokimą, orientaciją erdvėje, geba atpažinti ir lyginti žemėlapius bei suprasti skirtingų šalių ir vietų santykį.	• *Tyrinėja ir atpažįsta gyvūnus ir augalus (pvz., naudojant INaturalist programėlę), žmogaus kūną (pvz. Virtuali-tee).* • *Fotografuoja skaitmeniniu fotoaparatu, mobiliuoju telefonu juos dominančius objektus (4–6 metų vaikai).* • *Mokosi naudotis skaitmeniniais įrenginiais ir jų programomis kodui perskaityti (pvz. QRcode Monkey) (4–6 metų vaikai).* • *Žaidžia, aptaria, lygina žemėlapius, suranda savo miestelį, įvairias šalis (4–6 metų vaikai).*
• Atpažįsta tautinius Lietuvos simbolius, drabužius, papročius, žmonių gyvenimo būdą.	• *Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. (1–3 metų vaikai).* • *Domisi žmonių gyvenimo būdu, tradicijomis, papročiais, patiria pažinimo džiaugsmą, plečia intelektinius gebėjimus, atranda ir perima įvairius pasaulio pažinimo būdus (4–6 metų vaikai).*

• Žino ir suvokia pagrindines saugaus eismo taisykles.	• *Stebi, tyrinėja, kalbasi apie tautinius Lietuvos Respublikos simbolius, drabužius.* • *Susipažįsta su Nemenčinės miestelio, Vilniaus miesto ir Vilniaus krašto istorija, simboliais, architektūros paminklais, žymiais pastatais (4–6 metų vaikai).* • *Susipažįsta su įvairių šalių žmonių gyvenimo būdu, tradicijomis, papročiais, patiria pažinimo džiaugsmą, plečia intelektinius gebėjimus, atranda ir perima įvairius pasaulio pažinimo būdus (4–6 metų vaikai).* • *Žaisdami pažįsta ir suvokia saugaus eismo pagrindus (1–3 metų vaikai), piešia kelio ženklus, vaidina eismo situacijas, pratinasi atsakingai elgtis gatvėje (4–6 metų vaikai).*

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą.

TURINIO APMATAI	LŪKESČIAI
	• *Mokosi parodyti savo poreikius (valgyti, žaisti, miegoti ir kt.) veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais (1–3 metų vaikai).*
• Suvokia ir pažįsta save ir savo ryšius su kitais.	• *Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti, parodyti kitiems savo pomėgius, poreikius, interesus.* • *Išreiškia savo emocijas veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza (1–3 metų vaikai) .*
• Geba atpažinti savo emocijas įvairiose situacijose, jas reikšti bei valdyti.	• *Atpažįsta savo ir kitų emocijas iš veido išraiškos, balso (1–3 metų vaikai). Jas įvardija, suvokia jų priežastis (4–6 metų vaikai).*

• Suvokia savo kūno funkcijas, rūpinasi fizine ir emocine gerove.	• *Pajaučia savo kūno ribas suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, rengiami bei kalbinami (1–3 metų vaikai).* • *Tyrinėja kūno dalis ir galimybes judėdami ir stebėdami save veidrodyje, žaisdami šešėlių žaidimus (1–3 metų vaikai).* • *Tyrinėja savo kūną vartydami enciklopedijas, žiūrėdami informacinius filmukus, atlikdami eksperimentus (4–6 metų vaikai).* • *Mokosi pajausti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą (4–6 metų vaikai).*
• Lavina savireguliacijos procesus, pradeda valdyti emocijas.	• *Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: atskleisti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leistis nuraminamam, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos (1–3 metų vaikai).* • *Su suaugusiuoju taiko personalizuotus nusiraminimo būdus (išbūti, išjausti emocijas, pabūti nusiraminimo erdvėje, įsitraukti į pozityvias emocijas žadinančias veiklas, klausytis muzikos ir kt.) .* • *Patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, išbando skirtingus sužinotus būdus nusiraminti: suskaičiuoti iki 5, pasitraukti į ramybės kampelį, pasiklausyti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti (4–6 metų vaikai).*
• Geba spręsti konfliktus taikiai, suprasti ir gerbti kitų nuomones, ieškoti kompromisų.	• *Mokosi tinkamai elgtis bendraudami su kitais, pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiųjų: nusišypso, pakalbina, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (1–3 metų vaikai).* • *Stebi, tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus, laikosi grupės taisyklių ir tvarkos (4–6 metų vaikai).*

	• *Aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ir netinkamas, kas yra teisinga ir neteisinga, stengiasi elgtis tinkamai (4–6 metų vaikai).*
• Geba priimti atsakomybę už savo veiksmus, laikytis taisyklių ir rodyti pagarbą kitiems, spręsti konfliktus taikiai.	• *Žaisdami mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais, mėgdžioja suaugusiųjų ir bendraamžių veiksmus ir ieško draugijos (1–3 metų vaikai).* • *Patys inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, sukuria elgesio taisykles, tariasi (4–6 metų vaikai).*
• Užmezga ir palaiko asmeninius ryšius su bendraamžiais ir suaugusiais.	• *Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį ir kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką (4–6 metų vaikai).* • *Tyrinėja įvairiais būdais žmonių panašumus ir įvairovę, žaisdami, bendraudami gyvai savo artimiausioje aplinkoje ir kitose šalyse (per medijas, socialinius tinklus, keliones, informacinius leidinius ir kt.) (4–6 metų vaikai).*
• Gerbia save ir kitus, priima išskirtinumus.	• *Užmezgus emocinį ryšį su mokytoju ir grupės vaikais, pradeda jausti kaip bendruomenę savo grupę (1–3 metų vaikai).*
• Žino, kaip dirbti komandoje, supranta bendruomenės reikšmę, geba bendradarbiauti.	• *Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kita šeima, mano tauta – kitos tautos, mano šalis – kitos šalys (4–6 metų vaikai).* • *Dalyvauja pažintinėse išvykose į mišką, pievą, prie upės.*
• Jaučia empatiją ir pagarbą kitiems, prisideda prie grupės gerovės, dalinasi atsakomybėmis.	• *Bendrauja, bendradarbiauja su bendraamžiais ir suaugusiais gerbiant ir toleruojant jų nuomonę, įpranta juos išklausyti (4–6 metų vaikai).* • *Stebi, tyrinėja, apmąsto, vaizduoja, komentuoja kitų žmonių, bendruomenės gyvenimą (4–6 metų vaikai).*

• Skiria pilietišką ir nepilietišką elgesį. • Bendradarbiauja su kitais bendrose veiklose, kuriant ugdomuosius kontekstus. • Puoselėja vertybes (pagarbą, draugystę ir pan.). • Geba suprasti sąvokas „tėviškė“, „gimtinė“, „tėvynė“. • Gerbia, brangina savo tautos ir šeimos tradicijas, papročius. •	• *Išvyksta į arčiausiai įstaigos esančias prekybos vietas, polikliniką, vaistinę.* • *Įrengia Lietuvos Respublikos kampelius, kuriuose įpranta kaupti, sisteminti informaciją apie savo tėvynę ir gimtinę (4–6 metų vaikai).* • *Girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse (1–3 metų vaikai).* • *Tyrinėja, aptaria tautinius Lietuvos Respublikos simbolius, drabužius; susipažįsta su tėvynės ir gimtinės tautinės simbolikos pavadinimais.* • *Susipažįsta su Lietuvos Respublikos istorija, heraldika, kultūros paminklais (4–6 metų vaikai).* • *Bendrai su grupės draugais ir pedagogais kaupia bei sistemina informaciją apie tėvynę ir gimtinę.* • *Susipažįsta su tėvynės ir gimtinės tautinės simbolikos pavadinimais; klausosi įvairių Lietuvos regionų tarminių įrašų (4–6 metų vaikai).* • *Aptaria, palygina savo kaimynus, Lietuvos Respublikoje gyvenančių tautų kalbas (4–6 metų vaikai).* • *Kalbasi, diskutuoja apie šeimos, bendruomenės, tautos švenčių prasmę (4–6 metų vaikai).* • *Aptaria, lygina, savo gimtinės ir kitų šalių žmonių gyvenimo būdą, papročius ir tradicijas, juos gerbia (4–6 metų vaikai).* • *Bando pasakoti, apibūdinti daiktą ar reiškinį lietuvių (valstybine) kalba.*

• Dalyvauja kūrybiniuose projektuose, koncertuose, Lietuvos valstybinių švenčių renginiuose ir atlieka juose pasirinktą vaidmenį.	• *Kalbasi, diskutuoja apie savo gimtąjį miestelį (kaimą), apie jo ypatingas vietoves, įžymias vietas ir pan. (4–6 metų vaikai).*
	• *Įsitraukia į mokytojų ir tėvų organizuojamas labdaros akcijas.*
• Suvokia kasdienybės ir švenčių ritmą.	• *Varto, žiūrinėja, aptaria knygų iliustracijas apie Lietuvą, jos įžymias vietas, tautinius drabužius, nacionalinius patiekalus (4–6 metų vaikai).*
	• *Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški (4–6 metų vaikai).*
• Atpažįsta ir pritaiko pagrindinius kalendorinių švenčių, valstybinių švenčių, įstaigos tradicinių švenčių simbolius.	• *Stengiasi suprasti, kad visos tautos svarbios ir turi lygias teises (4–6 metų vaikai).*
	• *Klausosi sekamų pasakų, sakmių, padavimų, skaitomų grožinės literatūros kūrinėlių.*
• Supranta tautosaką, etnokultūrines tradicijas, kalbą, tarmes.	• *Kuria naujus žodžius, mįsles, skaičiuotes, pasakojimus, pasakas, eilėraštukus, daineles gimtąja ir valstybine kalbomis (4–6 metų vaikai).*
	• *Sodina medelius, prisidedant prie gamtos atkūrimo ir žalios aplinkos išsaugojimo, organizuoja švarinimo akcijas (4–6 metų vaikai).*
• Suvokia gamtos saugojimo reikšmę, atsakingai ir taupiai vartoja jos išteklius, siekdami išsaugoti aplinkos tvarumą ir palikti sveiką planetą ateities kartoms.	• *Mokosi teisingai rūšiuoti atliekas ir mažinti jų kiekį, taip saugodami gamtą (4–6 metų vaikai).*
	• *Augina daržoves ir mokosi tvaraus maisto vartojimo, siekdami išsaugoti gamtos išteklius.*
	• *Stebi gyvūnus, paukščius ir augalus gamtoje (1–3 metų vaikai), gerbia gyvybę, kuria meno projektus, įkvėptus gamtos, taip išreikšdami meilę ir pagarbą aplinkai (4–6 metų vaikai).*

- Jaučia pagarbą visų žmonių laisvėms ir teisėms, pilietinę atsakomybę.
- Suvokia savo tapatumą, puoselėja tautiškumo jausmą ir jautriai žvelgia į lietuvių bei lenkų (rusų) liaudies papročius, tradicijas ir liaudies dainas, gerbdami jų kultūrinį paveldą.
- Jaučia atsakomybę už savo veiksmus, suvokia savo poveikį gamtai, gyvūnams, paukščiams.
- Suvokia laiko tėkmę, geba įvardyti paros dalis, savaitės dienas, metų laikus.
- Tinkamai saugodami aplinką naudojasi skaitmeninėmis technologijomis.
- Saugo asmens duomenis bei privatumą skaitmeninėje erdvėje, atsižvelgia į tam tikras taisykles.

- *Aptaria, lygina žmonių gyvenimo būdą, papročius ir tradicijas senovėje ir šiandieniniame gyvenime (4–6 metų vaikai).*
- *Aiškinasi, suvokia, analizuoja ir palygina savo šeimos ir lietuvių liaudies tradicijas, žmonių gyvenimo būdą (4–6 metų vaikai).*
- *Tyrinėja, stebi, komentuoja savo bendruomenės gyvenimą, nusiteikia laikytis šeimos, darželio, vietinės bendruomenės tradicijų ir papročių (4–6 metų vaikai).*
- *Pajaučia laiko tėkmę sąsajoje su savo veikla ir gyvenimo ritmu, tyrinėja praeitį, dabartį, ateitį bei supranta žmonių gyvenimo bėgant laikui pokyčius (1–3 metų vaikai).*
- *Švenčia kalendorines šventes, susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis, klausydamiesi lietuvių, lenkų (rusų) tautosakos.*
- *Sužino, kaip senoliai garbino gamtos reiškinius, augalus ir gyvūnus, ir kaip savo gyvenimą susiedavo su aplinkos ritmu bei gyvenimo ciklais (4–6 metų vaikai).*
- *Žaidžia įvairių šalių liaudies judriuosius ir ramius žaidimus; pagal galimybes išbando įvairius sportinius žaidimus.*
- *Su mokytojo pagalba atpažįsta skaitmeninių technologijų ir jų naudojimo poveikį aplinkai (4–6 metų vaikai).*
- *Žaisdami, tyrinėdami įvairias informacines technologijas, išsiaiškina, kad internetinėje erdvėje yra daug įvairios informacijos: „blogos“ ir „geros“ (4–6 metų vaikai).*

	• *Suvokia, kad nereikėtų į internetinę erdvę talpinti asmeninės informacijos apie save ir kitus, nes tai gali turėti blogų pasekmių (4–6 metų vaikai).*

UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę.

TURINIO APMATAI	LŪKESČIAI
• Turi elementarius higienos ir savitarnos įgūdžius.	• *Pradeda naudotis asmeniniais higienos reikmenimis, atsargiai elgtis su daiktais (1–3 metų vaikai).* • *Pradeda savarankiškai valgyti, naudotis stalo įrankiais (1–3 metų vaikai).* • *Ragauja ir susipažįsta su sveiku maistu (1–3 metų vaikai).*
• Geba išreikšti vis įvairesnes emocijas bei jausmus ir atsakyti į kito jausmų raišką.	• *Geba perimti sveikatą stiprinančias gyvenimo nuostatas: laikytis asmens higienos, tinkamo dienos ritmo, grūdintis, suprasti sveiko maitinimosi svarbą, vitaminų ir mineralinių medžiagų poreikį žmogaus organizmui; yra suvokimas, kaip rengtis pagal orą (4–6 metų vaikai).* • *Pastebi ir priima kitų vaikų dėmesį; domisi draugu, jo žaislu, sumanymais, nuomone, jausmais, klausosi ir girdi kitą, atsako į klausimus, patys klausia, pasakoja.*
• Užmezga artimą emocinį ryšį su bendraamžiais, prisitaiko prie jų bendravimo ritmo ir poreikių.	• *Dalijasi išgyvenimais, jaučia pasitenkinimą aktyviai veikdami, geba valdyti savo emocijas (4–6 metų vaikai).* • *Gerbia šalia esantį ir kitaip atrodantį, reiškia užuojautą, teikia pagalbą (4–6 metų vaikai).* • *Žaisdami, tyrinėdami, stebėdami, bendradarbiaudami, aptardami kasdienes situacijas atpažįsta ir išreiškia*

	pagrindines emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, baimę ir kt.), jausmus (4–6 metų vaikai).
• Supranta savo jausmus, geba išsakyti nuomonę, sumanymus, siekius.	• *Įvairios veiklos metu aiškinasi būdus, padedančius pasijusti geriau, ieško tinkamų sprendimų būdų įveikti emocinius, elgesio sunkumus (4–6 metų vaikai).*
	• *Mėgdžioja suaugusiųjų ir bendraamžių veiksmus ir ieško draugijos (1–3 metų vaikai).*
• Suvokia elgesio ir bendravimo etiketo svarbą.	• *Bendrauja, bendradarbiauja su bendraamžiais ir suaugusiais gerbdami ir toleruodami jų nuomonę; įpranta juos išklausyti (4–6 metų vaikai).*
	• *Žaisdami, tyrinėdami, veikdami susikaupia, netrukdo draugui, dalijasi žaislais, ugdymo priemonėmis (4–6 metų vaikai).*
• Geba susivaldyti nedidelės įtampos situacijose, riboti kai kuriuos savo norus, atlikti įsipareigojimus.	• *Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi (1–3 metų vaikai).*
	• *Sutapatina save su šeima, rodo prieraišumą prie tėvų, pasitikėjimą jais besirūpinančiais suaugusiais (1–3 metų vaikai).*
• Suvokia save kaip asmenybę, pasitiki savo galimybėmis ir savimi.	• *Stebi, tyrinėja, vaizduoja, apmąsto, komentuoja grupės, šeimos gyvenimą, perima atitinkamai situacijai tinkančius elgesio būdus (4–6 metų vaikai).*
	• *Siekia savarankiškumo „aš pats“(1–3 metų vaikai).*
	• *Gerbia kito savitumą, sprendžia konfliktines situacijas, įveikia kasdienius sunkumus (4–6 metų vaikai).*
• Moka elgtis savarankiškai pažįstamoje aplinkoje.	• *Bendradarbiaudami kuria taisykles, bendrus darbus, kartu siekia numatyto tikslo (4–6 metų vaikai).*
	• *Stengiasi laikytis susitarimų, saugaus elgesio taisyklių artimoje aplinkoje (pvz., grupėje, žaidimų aikštelėje) ir už ugdymo įstaigos ribų (pvz., autobuse, gatvėje) (4–6 metų vaikai).*

• Jaučia psichologinį komfortą grupėje ir šeimoje, skiria teigiamą ir neigiamą elgesį.	• *Mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis elgtis ir bendrauti yra visada saugu, į kuriuos žmones visada reikia kreiptis pagalbos (policininkai, gaisrininkai, medikai) (4–6 metų vaikai).*
	• *Aiškinasi, kaip reikia elgtis su nepažįstamais žmonėmis.*
• Supranta, kas yra gerai, o kas – blogai; atpažįsta patyčias ir mokosi tinkamai reaguoti į jas.	• *Susipažįsta su saugaus elgesio gatvėje taisyklėmis (žaidžia eismo gatvėje žaidimus, pažįsta kelio ženklus, šviesoforo spalvas).*
	• *Mokosi saugiai ir atsakingai elgtis gamtoje.*
• Geba užmegzti teigiamus santykius su kitais vaikais ir suaugusiais.	• *Tyrinėja savo ir žmonių skirtumus ir panašumus, šeimos, grupės, kiemo gyvenimą, žino apie žmones, įvairias profesijas, tarnybas, bendruomenės gyvenimą (4–6 metų vaikai).*
• Suvokia namų ar grupės tvarką bei stengiasi laikytis grupės susitarimų ir taisyklių.	• *Aktyviai, kūrybiškai plėtoja savo, pedagogų pasiūlytas temas, idėjas, žaidimus, skatinančius tyrinėti mintis, jausmus, kalbą, atskleisti norus, polinkius, gabumus, kūrybiškumą (4–6 metų vaikai).*
• Žino saugaus elgesio už darželio ribų taisykles.	• *Jaučiasi saugūs žinodami elgesio normas, draugų, tėvų, pedagogų lūkesčius, atsisako nepriimtino elgesio įpročių (4–6 metų vaikai).*
	• *Pratinasi bendrauti su įvairiais žmonėmis, kitų vaikų šeimos nariais, skirtingų socialinių grupių žmonėmis.*
• Prisiima atsakomybę už savo veiksmus, sprendžia kasdienines problemas, įveikia gyvenimo sunkumus.	• *Laikosi priimtinų grupės, saugaus elgesio kelyje taisyklių, žino, kaip elgtis atsitikus nelaimei (4–6 metų vaikai).*
	• *Jaučia atsakomybę už šalia esantį, rūpinasi savo ir kitų sveikata (4–6 metų vaikai).*
	• *Rengiasi pagal metų laikus, teisingai įvardija drabužių pavadinimus (1–3 metų vaikai), išmoksta savarankiškai užsirišti, atsirišti raištelius, susisagstyti drabužius, diržą (4–6 metų vaikai).*

- Supranta saugaus elgesio taisyklių svarbą, atitinkamose situacijose mokosi jų laikytis, rūpinasi sveikata pasitelkę fizinį aktyvumą, supranta sveikos mitybos svarbą sveikatai.
- Suvokia sveikos gyvensenos pradmenis.
- Suvokia savo kūną, geba teisingai pavadinti jo dalis ir tyrinėja bei lavina jų galimybes.
- Spontaniškai reiškia savo nuotaiką, idėjas, mintis mimika, kūno poza, judesiu.
- Pažįsta grupės aplinką, draugus, suaugusius, žino jų vardus.
- Geba atlikti įvairius sportinius pratimus; aktyviai landžioja, bėgioja, laipioja, vartosi, juda.
- Geba tenkinti savo poreikį judėti, būna aktyvūs, judrūs.

- *Plečia žinias apie sveiką mitybą, gyvenseną, supratimą apie save ir savo kūną.*
- *Formuojasi sveikos mitybos įpročiai, ragauja daržoves, vaisius (1–3 metų vaikai), žino jų ir vitaminų naudą organizmui, laikosi valgymo kultūros, teisingai ir pagal paskirtį naudoja valgymo įrankius (4–6 metų vaikai).*
- *Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina kelias kūno dalis. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti (1–3 metų vaikai).*
- *Atlieka pasiūlytus pratimus, judesius, skirtus ydingai laikysenai taisyti, smulkiajai ir stambiajai motorikai, taisyklingam kvėpavimui, koordinacijai lavinti (4–6 metų vaikai).*
- *Mokosi išlaikyti pusiausvyrą, eidami sumažinto ploto paviršiumi, įveikdami kliūtis. Žaisdami nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo.*
- *Geba jausti ir valdyti savo kūną eidami, bėgdami, šliaužDami, ropodami, lipdami, šokinėdami, vartydamiesi.*
- *Mokosi atskirti kairę ir dešinę pusę atlikdami pratimus (4–6 metų vaikai).*
- *Žaisdami pratinasi judėti greta kito, poroje, ratu (1–3 metų vaikai), juda rikiuotėje, drauge su kitais, laikosi žaidimo taisyklių, pajunta asmeninės ir bendros erdvės ribas, įveikia įvairias kliūtis (4–6 metų vaikai).*
- *Dalyvauja sportinėse šventėse, pramogauja estafetėse su kitų grupių vaikais, tėveliais.*
- *Žaidžia daug sportinių, judriųjų žaidimų lauke.*
- *Padeda žaislus vieną ant kito, atidaro, uždaro, atsuka, užsuka (1–3 metų vaikai).*

• Pasitiki savimi, geba sutelkti jėgas, valią, atsipalaiduoti, nusiraminti.	• *Rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų arba savarankiškai (1–3 metų vaikai).*
• Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus.	• *Padengia stalus, susitvarko žaidimo vietą, orientuojasi (4–6 metų vaikai).*
	• *Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, tyrinėja judėjimo ir poilsio ritmą (1–3 metų vaikai).*
• Tyrinėja savo dienos ritmą ir suvokia laiko tėkmę (pvz., vakar, šiandien, rytoj, prieš tai, dabar, vėliau.	• *Dalyvaudami kasdienėse situacijose, žaisdami suvokia laiko tėkmę (pvz., vakar, šiandien, rytoj, prieš tai, dabar, vėliau) ir įvykių nuoseklumą (4–6 metų vaikai).*
	• *Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais (1–3 metų vaikai).*
• Geba jausti šalia esantį, būti už jį atsakingi.	• *Žaisdami, tyrinėdami, veikdami vieni ir drauge su kitais atpažįsta kai kurias dažniausiai aplinkoje sutinkamas pavojingas buitines medžiagas ir priemones (pvz., degtukus, skalbimo miltelius, elektrinį virdulį), kritinius įvykius (pvz., gaisrą), pavojingas vietas (pvz., tirpstantį ledą, vandens telkinį), paaiškina galimą elgesį, kad nepakenktų sau ir kitiems (4–6 metų vaikai).*
• Atsakingai ir saugiai elgiasi su priemonėmis, stengiasi dėmesingai klausytis, laikytis sutartų taisyklių, kalbos etiketo normų, elgtis mandagiai, pagarbiai ir saugiai.	• *Žaisdami, tyrinėdami, stebėdami, dalyvaudami kasdienėse situacijose nusako ir pritaiko pirmosios pagalbos žingsnius: kaip elgtis nelaimės ar ligos atveju, kur kreiptis pagalbos, kaip padėti susirgusiam šeimos nariui (4–6 metų vaikai).*
• Supranta, kaip elgtis nelaimės ar ligos atveju, kur kreiptis pagalbos, kaip padėti susirgusiam šeimos nariui.	• *Dalyvaudami įvairiose veiklose atpažįsta, aptaria saugias ir nesaugias žaidimų ir ugdymosi aplinkas, stengiasi elgtis taip, kad išvengtų ligų ir traumų.*
	• *Samprotauja, kodėl svarbu žinoti savo adresą, nusako, vaizduoja savo kasdienės kelionės maršrutą (4–6 metų vaikai).*

• Geba atsakingai, saugiai ir etiškai naudotis skaitmeniniais prietaisais, žaidimais ir programomis.	• *Žaisdami, tyrinėdami, stebėdami, dalyvaudami kasdienėse situacijose atranda skaitmeninių technologijų pritaikymo galimybes, noriai mokosi jomis naudotis (4–6 metų vaikai).* • *Tyrinėja žmogaus kūną per programėlę, skirtą pamatyti žmogaus kūną per 3D vaizdą (pvz., „Virtuali-tee“).*
• Geba išreikšti patirtus įspūdžius, emocijas, mintis įvairiomis skaitmeninės raiškos priemonėmis.	• *Žaisdami, tyrinėdami, veikdami vieni ir drauge su kitais mokosi naudotis skaitmeniniais įrenginiais ir jų programėlėmis kodui perskaityti; mokosi naudotis QR kodo sukūrimo programėlėmis (pvz., QRCode Monkey) ir patys juos nuskaito (4–6 metų vaikai).*
• Savarankiškai arba skatinami mokytojų saugiai elgiasi su skaitmenine įranga.	• *Tyrinėdami, veikdami, dalyvaudami ugdomosiose veiklose išsiaiškina pagrindinius pavojus, galinčius pakenkti skaitmeniniams prietaisams, pvz., drėgmė, skysčiai, dulkės, netvarkingi laidai, netinkama aplinkos temperatūra, kritimo galimybė ir kt. Žino, kam pranešti apie pastebėtus pavojus (4–6 metų vaikai).*

V SKYRIUS
VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMOSI TĘSTINUMAS

21. Vaikų ugdymosi pažanga yra tai, ką vaikai įgyja per ugdymo procesą: jų gebėjimai, žinios, supratimas ir nuostatos, kurios matomos iš jų veiklos ir jos rezultatų. Siekiant visapusiškai ugdyti vaiko asmenybę, atsižvelgiant į jo raidos ypatumus, išskiriamos 18 ugdymosi sričių, kurios apima įvairius vaiko vystymosi aspektus, nuo fizinio aktyvumo iki kūrybiškumo ir problemų sprendimo.

21.1. **Fizinis aktyvumas ir kasdieninio gyvenimo įgūdžiai** – padeda stiprinti vaiko sveikatą, gerina jo emocinę savijautą ir kūno laikyseną, didina ištvermingumą.

21.2. **Savivoka ir emocijų raiška** – svarbios vaiko pasitikėjimui savimi ir gebėjimui įveikti kliūtis, padeda vystyti empatiją ir savikontrolę.

21.3. **Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais** – padeda vaikui prisitaikyti prie aplinkos ir įgyti lyderystės savybių.

21.4. **Kalbų supratimas** – suteikia pagrindus bendrauti ir mokytis apie pasaulį per kalbą ir kultūrą.

21.5. **Aplinkos pažinimas** – skatina susidomėjimą gamta ir aplinka, ugdo pagarbą gyvybei ir gimtinei.

21.6. **Matematinis mąstymas** – padeda tobulinti mąstymą ir suvokimą apie ryšius tarp dalykų.

21.7. **Skaitmeninis sumanumas** – padeda tikslingai naudoti skaitmenines priemones, moko kurti skaitmeninį turinį.

21.8. **Estetinis suvokimas ir meninė raiška** – praturtina vaiko emocinį pasaulį ir kūrybiškumą.

21.9. **Gebėjimas žaisti** – skatina siekti tikslų ir įveikti iššūkius.

21.10. **Tyrinėjimas** – padeda vaikui atrasti naujas žinias ir savarankiškai spręsti klausimus.

21.11. **Problemų sprendimas** – skatina vaiką savarankiškai įžvelgti problemas ir rasti sprendimus.

21.12. **Kūrybiškumas** – leidžia išlaisvinti vaiko vaizduotę ir skatinti originalumą.

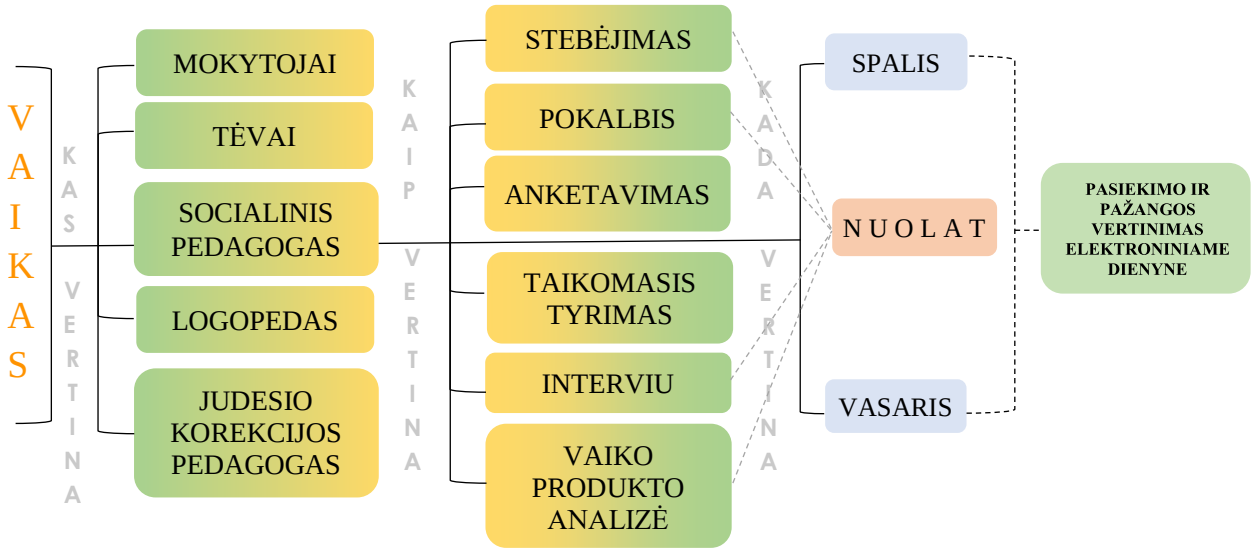
21.13. **Mokėjimas mokytis** – užtikrina mokymosi motyvaciją ir sėkmę.

Visos šios sritys yra vienodai svarbios ir sudaro pagrindą tolimesniam vaiko vystymuisi. Jos apima socialinius, emocinius, pažintinius, fizinius ir kūrybinius gebėjimus, kurie padeda sklandžiam perėjimui į priešmokyklinį ugdymą. Vertinant vaiko pasiekimus ir pažangą, svarbu objektyviai vertinti vaiko raidą, atsižvelgiant į jo amžių ir individualius poreikius.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas yra neatsiejama ugdymo proceso dalis, atliekama nuolat. Vertinimo rezultatai yra fiksuojami ir dokumentuojami du kartus per metus – spalio ir vasario mėnesiais.

Po pirmojo vertinimo nustatomi tolesni ugdymo tikslai, atsižvelgiant į vaiko pasiekimus ir individualius poreikius. Po antrojo vertinimo įvertinama pasiekta pažanga, palyginus ją su ankstesniu laikotarpiu. Vertinimo rezultatai padeda planuoti tiek individualią, tiek grupinę ugdomąją veiklą, informuoti tėvus (globėjus) apie vaiko pažangą bei užtikrinti ugdymo tęstinumą ir nuoseklumą.

Vertinimo metodai apima stebėjimą, veiklos produktų analizę, pokalbius, interviu, taikomuosius tyrimus ir anketavimą (tėvų ir pedagogų) (8 pav.).

8 pav. Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos vertinimas

Vaikų lopšelyje-darželyje ikimokyklinio amžiaus vaikų pažangai ir pasiekimams vertinti naudojamas elektroninis dienynas *„Mano dienynas“*. Šiame vertinimo įrankyje vaiko, ugdomo pagal ikimokyklinio ugdymo programą „Ieškome, atrandame, tyrinėjame“, pasiekimai vertinami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų apraše (2024) išskirtas sritis ir pasiekimų žingsnius. Vadovaujamasi nuostata, kad kiekvieno vaiko pažanga priklauso nuo jo individualių galių ir ugdytojų profesionalumo, todėl, vertinant vaiko pasiekimus ir pažangą, visa ugdytojų komanda stebi, atpažįsta bei vertina tai, ką vaikas jau žino, supranta, geba, išsiaiškina vaiko patirtį ir tolesnio ugdymosi poreikius. Mokytojai nustato, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas, palygindami jo kalbos, bendravimo, elgesio situacijas, kūrybos darbelius su pasiekimų žingsnių aprašymais ir fiksuoja jo pasiekimus elektroniniame dienyne *Manodienynas.lt* įrankiu *„7 pasiekimų žingsniai“*.

Įrodymai apie vaikų pažangą renkami įvairiais būdais: stebint ir užrašant, fotografuojant, kaupiant vaikų darbelius, kalbantis su tėvais, specialistais ir kt. Siekiant sisteminti ir dokumentuoti ikimokyklinukų pasiekimus, rengiami individualūs vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo aplankai. Vaikų aplankuose kaupiami jų stebėjimo duomenys – mokytojo užrašai (pagal siūlomus ir mokytojo išskirtus kriterijus) apie vaikų pasiekimus, numatomos tolimesnės ugdymo gairės. Aplankuose taip pat saugomi vaikų kūrybos darbeliai, žodinė kūryba, samprotavimai, jų ypatingumo bei laimėjimų įrodymai. Pasiekimų aplankas gali būti sudaromas kaip segtuvas ir/ar kompiuterinė laikmena – mišrus variantas. Išvykstančio iš įstaigos vaiko aplankas atiduodamas tėvams (globėjams). Tėvai nuolat informuojami apie jų vaikų ugdymo(si) aktualijas ir pasiekimus manodienynas.lt sistemoje bei individualių pokalbių metu.